AZTAG
JOURNAL ARMÉNIEN
B. P. 587
BEYROUTH, Liban

Directeur-Propriétaire
HAIG BALIAN

ԳԱԾՆԵՐԸ
ՍԻՐԻԱ տար. 425, ՎԵՑԱՄՍԵԱՑ 225 Ս. Դ.
ԱՐՏԱՔՍ. տարի. 6. ՎԵՑԱՄՍԵԱՑ 4 տոլար
Տնօրէն-խմբագիր՝ ՀԱՅԿ ՊԱԼԵԱՆ

ԱԶԳԱՅ

ازتاك
جريدة سياسية ادبية اقتصادية حرة

ԵՐԿՕՐԵԱՅ ՀԱՅԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏԱԿԱՆ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 6 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1931
ՉԵՌՔԷ ՀԱՍԸ 3.50 Ս. Դ.

Ե. ՏԱՐԻ | Ամեն առաւօտ պէտք է ընել թերթս տնօրէնին հասցէին | ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ՝ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ | Չհրատարակուած ձեռագիրները եւ չեն վերադարձուիր | Թիւ 71 (516)

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ԱՆԱՐԴԱՐ ՈՐՈՇՈՒՄ

Խոստացած էինք առանձին խմբագրականով մը ցոյց տալ Բարեգործականի Եգիպտոսի Շրջ. Ցանձնաժողովի մեր գաղութի խաղաղութեան և օգտին բոլորովին վնասակար կարգադրութիւններն ու որոշումները։ Զանց կ'ընենք այստեղ անոր հովանաւորած հաստատութեան մը մէջ կատարուած նիւթական ու բարոյական ահաւոր ու անասելի գեղծումները 1925էն ի վեր, որոնց շուրջ ստացած ենք մէկէ աւելի յօդուածներ, յաբակից փաստաթուղթերով և ձեռք անցուած պաշտօնական գրութիւններով, ստորագրուած շատ մտէն ծանօթ անձնաւորութեան մը կողմէ։ Պիտի տեսնեն ընթերցողները թէ՝ Բարեգործականի խնայած լումաները ինչպէս կը վատնուին և անոր հոգածութեան տակ գտնուող հաստատութեան մէջ ինչպէ՞ս կը դատիարակուին մեր որբերը։

Գրած էինք որ Բարեգործականի Եգիպտոսի Շրջ. Ցանձնաժողովը անճիշդ և դիտումնաւոր տեղեկութիւններու վրայ հիմնուելով, հակառակ ազգային պատասխանատու իշխանութեանց դիմումներուն յամառած էր հաստատ մնալ իր մէկ ձախորդ որոշման վրայ, զրկելով Ամանոս վրանաքաղաքի ազգային վարժարանը կրթական նպաստէ։

Անկարող մնացին Վարչութեան և Առաջնորդի բացատրութիւնները փոխելու համար տրուած որոշումը։ Եւ Ամանոսի թաղական Խորհուրդը ստիպուեցաւ անվճար թողուլ իր ուսուցիչները, անօթութեան և թշուառութեան մատնելով զանոնք իրենց ընտանիքներուն հետ։ Այնքան մեղադրելի պիտի չըլլար Բարեգործականը, եթէ այդ որոշումը գործադրութեան դնէր 1932 տարուան դպրոցական շրջանէն սկսած, առանց ըստեղծելու այսքան խառնաշփոթ կացութիւն մը և պատճառելու կրթական մշակներու դժբաղդութեան։ Թաղի թաղական մարմինը, այդ պարագային, յոյս չպիտի դնէր Բարեգործականի նպաստին մասնաւորապէս [illegible] իր սեպհական ուժերուն։

Սակայն ինչո՞ւ այս զրկանքը թաղի մը համար, որ ոչինչով կը տարբերի միւս թաղերէն և հաւատարիմ մնացած է իր ազգային աւանդութեանց և օժուած օրինակելի դպրոցով մը։

Բարեգործականի Շրջ. Վարչութիւնը և իր տեղեկատուն կառարկեն որ անհամաձայնութիւններ ծագած են թաղեցիներու մէջն, որով յարմար տեսնուած է, իբրև պատիժ, զանոնք զրկել նիւթական նպաստէ։ Խորքին մէջ մութ հաշիւներու և մանկական նկատումներու արդիւնք եղող այս առարկութիւնը արդէն ցոյց կուտայ տարամաբանութիւնն ու կարողութիւնը այն մարդոց, որոնք ազգային բարեսիրական հիմնարկութիւնէ մը ներս իսկ քէն ու ոխ կը ներմուծեն և կը ջանան չփայնել պառակտիչները։

Եթէ Բարեգործականին իրաւասութիւն տրուած ըլլար իր նպաստները բաժնելու այն վարժարաններուն և թաղերուն միայն՝ որոնց մէջ կատարեալ համերաշխութիւն կը տիրէ, առհագին խնայողութիւն մը ըրած պիտի ըլլար, զրկելով մեր բոլոր վարժարաններն ալ այդ օգնութենէն։ Իրականին մէջ ո՞ր գաղութն է որ ներքին փոքր վէճեր և խնդիրներ չէ ունեցած։ Ինչո՞ւ ուրեմն Բարեգործականի Շրջ. Վարչութիւնը չի զրկեր նիւթական բոլոր նպաստներէ, երբ իր կառավարած որբանոցներուն մէջ իսկ, իր պաշտօնեաներուն միջև կը ծագին վէճեր, անհամաձայնութիւններ և կռիւներ։

Մանկական հոգեբանութիւն իսկապէս։ Եթէ Բարեգործականը նման առարկութեամբ մասնաւոր վարժարաններ նպաստ կը զրկէ, ի՞նչ իրաւունքով ինք նպաստ կ'ակնկալէ հայ ժողովուրդէն և հայ ժողովուրդը ինչո՞ւ օգնութիւն կը հայցէ օտարներէն։ Չէ՞ որ ազգովին անհամերաշխ ենք և պառակտուած։ Շատ աւելի իրաւացիօրէն վաղը Բարձր Գօսիսէրութիւնը կամ տեղական կառավարութիւնը կրնան մեր բոլոր վարժարանները զրկել պետական նպաստէ, քանի որ միեւնոյն առարկութեամբ հայկական հաստատութիւն մը վարժարան մը կը զրկէ նպաստէ։

Բարեբաղդաբար սակայն ամէն կազմակերպութիւն և ընկերութիւն Բարեգործականի պէս չմտածեր և իր որոշումները սխալ տեղեկութիւններու և դիտումնաւոր տեղեկագիրներու վրայ չհիմնուորեր։ Այլապէս ոչ մէկ մխիթարութիւն պիտի կրնայինք գտնել այսքան ծով թշուառութիւններու մէջ։

Բարեգործականը իրաւունք չունի գաղութներու ազգային ներքին վարչական գործերուն միջամուխ ըլլալու։ Իրաքանչիւր շրջանի ազգային պատասխանատու իշխանութիւնն է որ պիտի զբաղի իր գաղութի ներքին գործերով, որուն դրծառնութիւնները բարդացնելու բացարձակապէս իրաւունք չունի Բարեգործականը։

Ամանոս վրանաքաղաքի ազգային վարժարանին նկատմամբ տրուած որոշումը և զրկանքը շատ անարդար է և ցոյց կուտայ թէ՝ Բարեգործականը անխորական չէ, իր վարիչները անաչառ և անկողմնակալ մարդիկ չեն։

Եւ այս ընթացքով Բարեգործականը ոչ միայն զատապարտուած է օրէ օր իր հմայքն ու վստահութիւնը կորսնցնելու հայ ժողովրդին քով, այլ նկատուելու պառակտում ու ատելութիւն սերմանող միութիւն մը։

ՄԱՄՈՒԼ

ՀԱՅ-ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԻՒՆԸ

«Հայրենիք», 15 Սեպտ. թիւի խմբագրականով կը գրէ.—

Սիւրիոյ մէջ ստուար գաղութ մը ունենալով՝ հայ հասարակութիւնը բնականաբար կենդանի հետաքրքրութիւն ցոյց կուտայ դէպի այն բոլոր փոփոխութիւնները, որոնց կրնայ հնթարկուիլ այդ երկիրը մօտիկ ապագային։

Հարկաւ, հայ ժողովուրդը միայն ուրախ կրնայ ըլլալ, որ բարեկամ արաբ ազգ մը քաղաքական անկախութիւն ձեռք կը բերէ։ Եւ ատիկա երկու հիմնական պատճառով։

Առաջին՝ հայերը քաղաքական մասնաւոր նպատակներ չունին Սիւրիոյ մէջ և չեն կրնար ունենալ։ Թիւրք գործակալներու կողմէ տարածուած յոռի զրոյցները այդ մասին չարամիտ յերիւրանքներ են՝ հայերու դէմ արաբ ժողովուրդը գրգռելու և Սիւրիայէն դուրս քշելու համար։ Իրագեկ և ողջմիտ արաբները չեն կրնար չըմբռնել, որ թուռ մը հայերը իրենց երկրին մէջ ո՛չ միայն իրենց մեաս չեն կրնար տալ, այլ մեծապէս օգտակար պիտի ըլլան իրենց չինարար դեր մը կատարելով իրենց անկախ պետական կեանքին մէջ։

Երկրորդ՝ հայ ազգային քաղաքական գերագոյն շահերն ալ կը նպաստեն բարեկամական յարաբերութիւն ունենալ բոլոր արաբական ցեղերուն հետ։ Արաբները թշնամացնելէն մեծապէս կրնանք տուժել, իսկ արաբներու բարեկամութիւնը շահելով կրնանք մեծապէս նպաստած ըլլալ մեր դատի յաջող լուծման։

Ինչպէս ուրիշ առիթներով ալ ըսած ենք, հայ-արաբական բարեկամութիւնը նոյնքան անհրաժեշտ կուսան մը պէտք է կազմէ մեր ազգային քաղաքականութեան, որքան հայ-պարսկական բարեկամութիւնը։

Ահա թէ ինչո՞ւ Սիւրիոյ մեր գաղութը ոչ թէ պիտի բաժնէ մեզ արաբներէն, այլ պէտք է ծառայէ իբրև լաւագոյն օղակը հայ-արաբական բարեկամութեան։

Այդ տեսակէտէն Սիւրիոյ մեր հայրենակիցները ազգային պատասխանատուութեան զգայնամ պէտք է ունենան և պէտք է ջանան բան կարելւոյն, խուսափիլ այն բոլոր քայլերէն, որոնք կրնան փճացնել հայ-արաբական յարաբերութիւնները և միևնոյն ատեն ոչ մէկ միջոց խնայել փարատելու արաբներու կասկածները մեր անկեղծ բարեկամութեան մասին եւ յանելու անոնց կատարեալ վստահութիւնը ոչ միայն իրենց, այլ ամբողջ հայ ազգին հանդէպ։

Ժամանակ է, որ հայ հասարակութիւնը անգամ ևս լրջօրէն անդրադառնայ հայ-արաբական փոխյարաբերութեանց խիստ ծանրակշիռ խնդրին, յստակօրէն և խորապէս ըմբռնէ հայ-արաբական բարեկամութեան կենսական անհրաժեշտութիւնը մեր քաղաքական գերագոյն նպատակներուն համար և ազգովին եռանդուն ջանքեր թափէ անխորտակելի հիմերու վրայ դնելու համար այդ բարեկամութիւնը։

ՄԱՀԱՓՈՐՁ ԸՍՄԷԹ ՓԱՇԱՅԻ ԴԷՄ

ԴԱՒԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՐԵՒԱՆ ՀԱՆՈՒԱԾ

Հետաքրքրական լուր մը կը հաղորդէ որ Պոլսոյ մէջ Երևան հանուած է դաւադրութիւն մը, որ ծրագրած էր մահափորձ մը կատարել Ըսմէթ փաշայի դէմ, երբ ան Ցունաստան երթալու համար Պոլիս կը գտնուէր։

ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ ԵՒ ԻՐ ԴԵՐԸ

ԻՆՉՊԷ՞Ս ՊԻՏԻ ԾԱՌԱՅԷՐ ԱՆ ԹԻՒՐՔ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ

Պառակտում Հնչակեան կուսակցութեան մէջ

Թրքական «Եէնի Կիւն» թերթի վերջին թղթաբերով հասած թիւին մէջ, Նազրմ փաշայի լիսատակներ կ'սկսին Արփիար Արփիարեանով եւ այդ օրացին տիրի ունեցած Հնչակեան ներքին պառակտումով։ Իր ներկայացուցած կարեւորութեան համար ստորեւ կը հրատարակենք առանձնապէս։

Պոլսոյ մէջ Արփիար Արփիարեան անուն նշանաւոր քմիթեաը մը կար։ Պոլսոյ դէպքերուն անոր ունեցած կարեւոր մասնակցութիւնն ու դերը յայտնի էր և բոլոր լրատուներն ու կառավարութեան հաւատարիմ հայերը համակարծիք էին այդ մասին։

Այս մարդը ձերբակալելու համար իմ բոլոր ջանքերս թափեցի, բայց կերպով մը ձեռք անցնել չյաջողեցայ։

Առապելի մը հմաձայն Արփիարեան երբեմն տիկինի մը տարազով ինքզինքը անգլուհի մը կամ ամերիկուհի մը ցոյց կուտար և կը մասնակցէր երեկոյթներու և խրնջոյքներու և երբեմն ալ հաճախ, տէրվիշի հագուստ հագնելով մը[illegible] բեռնակիրի տարազով և կերպարանքով շրջեն աւելէրն ներս մտած եւ ելած է։

Ոստիկանութիւնը շուարուի մատնած և զիս ալ կատարելապէս ջղայնացուցած էր այս մարդը։

Օր մը այս մարդուն ստորագրութիւնը կրող նամակ մը առի։ ան կը գրէ.

«Զիս որքան ալ փնտռէք, չէք կրնար գտնել։ Գործ ունեցողի պէս չորս սենեակ Ձեր սենեակէն ներս մտայ և Ձեզ հետ տեսակցութիւններ ունեցայ։ Զիս Իսալացի վաճառական մը կարծած էիք։ Հետեւարար հրաժարեցէք զիս հետապնդելէ, որովհետեւ, ես, քմիթէի հետ յարաբերութիւններս կարած ըլլալով Ձեր կառավարութեան օգնել կուզեմ։ Եւ այդ օգնութիւնս պիտի ըլլայ քմիթէի անդամներուն միջեւ պառակտում և պայքար ներմուծելով։ Կը կարծեմ որ այս շատ օգտակար յարմում մը է։ Մատնէն պիտի տեսնէք այդ աշխատանքներս արդիւնքը»։

Գլուխս ձեռքերուս մէջ առնելով սկսայ մտածել։

— Զիս սենեակիս մէջ չորս անգամ այցելած է։ մէկ անգամ ալ ես գոյն իսալացի վաճառական մը կարծեր եմ։ այո՛, այո՛, ճիշդ էր։ Այս մարդը կատարեալ իսալերէն կը խօսէր։ ես քիչ մը իսալերէն կը հասկնայի։ Բայց վերջէն ֆրանսերէն խօսիլ սկսած էինք։ Ինծի, ան նաթօլիէն եկող իր անձնական գոյքերուն, մաքսատան մէջ գժուարութիւններու չհանդիպելով հանելուն համար, մաքսատան անօրէնութեան մասնաւոր միջնորդելս կը խնդրէր։ Ըսել է այս մարդը ամիսներէ իվեր մեր փնտռած քմիթաճքն էր։

Այժմ այս մարդը կը խոստանար ծառայել մեզի։ Մնկական ճիշդ էր անոր յայտարարութիւնը, որովհետեւ ձեռք անցուիլը անկարելի եղող մարդ մը, ի՞նչ ստիպողութիւն ունէր հաւատարմութիւն յայտնելու մեզի և յայտարարելու որ կուզէ ծառայել կառավարութեան։

ԶՈՒԻՑԵՐԻԱՅԻ ԱՌՑԵԼՈՒՆ

Օր մը, նորէն սենեակս մտաւ ասար Ալ[illegible]ի ըլլալը յայտնեց և Թիւրքիոյ մէջ խաղցուած «Գարակէօզ» խաղերուն ծնունդին շուրջ տեղեկութիւններ ուզեց ինձմէ։ Իրեն ըսի.

— Ինչո՞ւ ինծի կը դիմէք. ես զապթիէ նազրը եմ. այս տեսակ բաներէն չեմ հասկնար.

—Ոչ, փաշա հազրէթները, դուք բուն արհեստով խմբագիր էք։ Լրագրական ասպարէզ գտնուեցաք։ Ես Ձեզ կը ճանչնամ։

Բայց իրապէս ալ «Գարակէօզ»ի մասին ես ծանօթութիւն չունէի։ Այս մարդուն հետ քիչ մ'ալ տեսնուեցանք։ Ինձմէ Պոլսոյ գրագրաններուն շուրջ քիչ մը տեղեկութիւն ստացաւ և գնաց։

Քիչ վերջ թիկնապահս ներս մտաւ ձեռքը նամակ մը, ըսաւ.

— Հիմայ Ձեր քովէն եկող Զուիցերիացի մարդը այս պահարանը թողուց։

Բացի, կարդացի։ Բովանդակութիւնը այս էր.

«Փաշա հազրէթները, նայէ, հինգ վայրկեան առաջ ձեզի հետ ըլլալ չեմ ուզեր։ հետեւարար կը պնդեմ որ զիս չէք կրնար ճանչնալ։ Ես այսօր Եւրոպա կը մեկնիմ։ Խոստումս խոստում է։ Ցարգանքներուս ընդունելիր կը խնդրեմ»։

ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

Շուարած մնացի։ Տեսա՞ր քմիթաէի մարդը։

Բայց քմիթէն ինչո՞ւ վշտացուցած է այս մարդը արդեօք։ Հասկցուցեցաւ վերջէն որ Թիւրքիայէն հաւաքուած հազարաւոր ոսկիներու հաշիւներուն մէջ գեղծումներ կատարուած են։ Արփիար Արփիարեանն ալ այդ խնդրին մէջ բաւական կարեւոր դեր մը խաղցած է։ Տարակարծութեան պատճառը այս էր։

Այս տարակարծութեանց հետեւանքով քմիթէի պետերէն Միհրան Տամատեան, Պարոն Ազատ և ուրիշներ Հնչակեաններու հետ աւարտուեցան։ Հայ Յեղ. Կուսակցութեանց մտածումներուն թարգմանը եղող թերթերը կանոնաւորապէս աչքէ կ'անցնէի։ Այդ թերթերուն հրատարակութիւններէն հասկցայ որ այդ տարակարծութիւնները ամբողջ Թիւրքիոյ մէջ գտնուող հայերու և վերջէն ալ բոլոր յեղափոխական կուսակցութեանց միջև պայքարիւն յառաջացնելը սորվեցայ։

Այդ օրերուն, Իզմիրի ենթակայ Պաղչէճիկի Ամերիկեան վարժարանի տնօրէն Մրսիրը Ճէվիսի անունին, Լոնտոնէն դրկուած գրութիւն մը առաջին անգամ Պարոն Ազատի Արփիարեանի հետ աւարտած ըլլալը կ'իմացնէր։ Ասոնք քննելը թէ՛ հաճելի և թէ ալ զբօսնելի էր։

Ահա՛ նոյնութեամբ կը հրատարակենք Հնչակ կուսակցութեան մասնաճիւղերուն դրկուած յայտարարութիւնը։

«Այս վերջին օրեր մեր ենթարկուած դժուարութիւնները, Հնչակեան կուսակցութեան կազմութեան 9 տարիներուն ընթացքին երբէք պատահած չէր։ Այդ պատճառը, այսօր մեր կուսակցութեան հաւատարիմ և օգտակար անձերու շուրջ չհաւաքուող ուժերուն միացման կարօտ ենք։ Մինչեւ հիմայ Հնչակեակ կուսակցութիւնը մեր ազգին թշնամի եղող Թիւրք կառավարութեան դէմ զէնքով կռուած է, բայց այսօրուընէ սկսեալ ուրիշ միջոցներով պայքար պատրաստած է։

«Նախ մեր մէջ գտնուող վտանգաւոր և վնասակար տարբերու դէմ կռուելու ստիպուած ենք։ Մեզ դաւաճանեցին և կառավարութեան օգնեցին։ Մեր կուսակցութեան հիմնադիրներէն՝ ոմանք Թիւրքերուն ծառայութեան և օսմ. կառավարութեան յարատեւութեան օգնեցին։ Կարգ մը դէպքեր բաւական են երեւան հանելու այդ դաւերը։

«Հետեւաբար, ամէն վտանգէ մեր կուսակցութիւնը պաշտպանելու ստիպուած ենք։ Այս յայտարարութեամբ մեր նպատակն է, կուսակցութեան վերջին օրերուն ենթարկուած վիճակը ցոյց տալ։

(Շար.)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՊԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐԸ

Գրեց՝ ՅԱՒԶ ՊԷՑ ԷԼ ՂԸՍԷՅՆ

ԲՈՂՈՔԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Մի միայն հայերով չգոհացան Թիւրքերը. սկսան մեռցնել բողոքականները, քիլտանիները և սիւրիանները։ Տիարպէքիրի մէջ մէկ հատ իսկ բողոքական չմնաց։ 80 ընտանիք սիւրիանիներ սպանեցին։ Վերջը հրաման տրուեցաւ որ միայն հայերը սպաննեն և բռնաջնջեն, իսկ միւս ազգերը ներեն։

ՄԻՏԻԼԻՔ

Միտիլիքի շրջաններուն մէջ գտնուող սիւրիանիները, որոնք շատ քաջ էին, ապստամբեցան և երեք գիւղերու մէջ դիրքեր գրաւեցին։ Կառավարութիւնը անոնց վրայ երկու հազար զինուոր դրկեց և գրաւեցին տեղւոյն քիւրտերը անոնց դէմ, սակայն չյաջողեցաւ գրաւել։ Ապստամբները կրցան ինքնապաշտպանութիւն ընել։ Թագաւորական հրովարտակով մը կառավարութիւնը ներում շնորհեց անոնց, բայց անոնք չհաւատացին, որովհետեւ գիտէին փորձով որ աշխարհի ամենէն սատանա տէրութիւնն է Թիւրքիան։ Գիտէին որ Թիւրք կառավարութիւնը երէկ տուածը այսօր ետ կառնէ, իսկ երէկ ներածը այսօր։

ԹԻՒՐՔԻ ՄԸ ՎԿԱՅՈՒԻԹԻՒՆԸ

Տիարպէքիրի սրճարաններէն մէկուն մէջ միասին կը գտնուէինք Պիթլիսի բօսթի յանձնառուին հետ։ Ցանձնառուն ըսաւ.

— Տիարպէքիրի մէջ չատ հայեր կը տեսնեմ, անոնք ինչպէ՞ս կրցան մնալ։

Ընկերներէն մէկը պատասխանեց.

— Ասոնք հայեր չեն. հայերը բնաջնջուեցան. ասոնք սիւրիանիներ և քիլտանիներ են.

— Հոս կառավարութիւնը աւելի գթոտ է եղեր, որովհետեւ Պիթլիսի կառավարութիւնը Պիթլիսի և Մուշի մէջ ոչ մէկ քրիստոնեայ չթողուց, բոլորն ալ ջարդել տուաւ։ Մինչեւ անգամ, բժիշկ մը իր հիւանդին եթէ իբրեւ դարման յանձնառարէր քրիստոնեայի մը սիրտը ուտել, չպիտի կրնար գտնել։

ՔԻՒՐԴԵՐՈՒՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Հայեր Տիարպէքիրի մէջ, ընդարձակ սրահի մը մէջ բանտարկուած էին։ Օր մը ես իմ զօվուչս գացի անոնց քով. տեսայ որ ուտելիք և դրամ կը ժողվեն. հարցուցի անոնց թէ՝ ինչո՞ւ կը ժողվեն, անոնք ըսին. «ի՞նչ ընենք. ամէն շաբաթ կը ժողվենք այսպէս և քիւրտերուն կուտանք որ մեզ չծեծեն և չի տանջեն։ այս բանտարկուած և մեզ հետ գտնուող քիւրտերը ամէն օր կը չարչարեն մեզ և ուզածնուն պէս կը ծեծեն»։

ԴԻԳԻ ՍՊԱՆԴԱՆՈՑ...

Մարդուն մարդու անգամ չուտով կը ճերմկին տեսնելով հայերու առաջուընէ դէպի սպանդանոց։ Սիրտեր կը դողան և մարդ իր ըզգացումները չի կրնար զսպել։ Տիարպէքիրի մէջ ժանտարմա մը ինձ բացատրեց թէ ի՞նչպէս կը զրկուին հայեր դէպի սպանդանոց. և ըսաւ.

— Հայ ընտանիքի մը մահուան հրամանը գալուն պէս, պաշտօնեան կերթայ անոր տունը և կը համրէ անոնց թիւը. վերջը կը յանձնէ կամաւորներու հրամանատարին։ Այդ գիշեր պահակներ կը դրուին այդ տան շուրջը. ընտանիքի անդամները արդէն կը հասկնան իրենց ճակատագիրը և կ'սկսին լալ ու աղերսել. ընտանիքի մարդիկը տխուր ու տրտում անկիւն մը քաշուած կը մտածեն. չտեր յուզումէն ու վախէն կը մեռնին, իսկ երախաներ, որոնք չեն գիտեր թէ՝ ի՞նչ է կատարուածը, իտես իրենց ծնողքներու այդ վիճակին կը զարմանան և չեն խորհիր թէ՝ քիչ վերջ պիտի մորթուին գառնուկներու պէս եւ պիտի դարձին ապրելէ։

Ժամը 8էն վերջ, կը բերուին կառքեր և կը տարուին մօտակայ տեղ մը. հոն կամ դնդակներով մէկիկ մէկիկ կը զարնուին և կամ ալ կացիններով և դանակներով կը մորթուին կենդանիներու պէս։

ԼՌԵԱԼ ԳՈՑԲԵՐՈՒՆ ԱՒԱՐԸ ԵՒ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒՆ ՎԻՃԱԿԸ

Հայերը սպաննելէ վերջ, Թիւրքեր կողոպտեցին անոնց բոլոր գոյքերը, խանութներուն ապրանքները։ Թիւրքերուն այդ գոյքերը հաւաքեց եկեղեցիներու մէջ և մասնաւոր յանձնախումբեր նշանակեց զանոնք ծախելու համար։ Այնքան ոժան ծախուեցան այդ ապրանքները որ ամէն Թիւրք օգտուեցաւ պատեհութենէն։ Օրինակի համար 30 ոսկի արժող գորգ մը կը ծախուէր 5 ոսկիի։ Ձեռք մը հագուստ երկու մէճիտի կը ծախուէր։ գաւնակ մը երեք մէճիտի և նմանապէս բոլոր ապրանքները։

Տիարպէքիրի ժանտարմայի հրամանատար Բիւշտի պէյ իր ծանրութեամբ ոսկիներ, ապարանջաններ և օղեր առաւ և բաժնուեցաւ կուսակալին հետ։ Մէկ մասն ալ այդ ոսկիներէն տարին Պոլիս և տուին Թալաաթ փաշային։

Օր մը եկեղեցի գացի տեսնելու համար թէ՝ ինչպէս կը ծախուին հայերու գոյքերը։ Զզվեցի երթալուս. շատ զգացուեցայ։ Ով որ ըզգացում ունի և ներկայ կը գտնուի այդտեղ և ականատես կըլլայ այդ տեսարանին չի կրնար հանդուրժել և զսպել ինքզինքը։ Հոն կը տեսնէ հարսանեկան հագուստ մը, որ դեռ հազիւ մէկ անգամ հագուած է եւ գուցէ տէրը հողի տակ մտած է, ոչխտ քիւրտի մը ձեռքը կը ծախուի չնչին գումարով մը. կը տեսնէ աղջուր և թաւշեայ թիկնոթոռ մը, որ մէճիտի մը փոխան կը ծախուի վայրի քիւրտի մը։

Մարդ երբ մտածէ այս հերոս և ազնիւ ազգին հանդէպ իրագործուած վայրագութիւնը, ազգ մը որ իր կրթութեամբն ու ընդունակութիւններովը օսմանեան տէրութեան ամենազարգացած և օգտակար տարրն էր, կը խելագարի։ Այժմ մի միայն աւերակներ կը տեսնուին անոնց գիւղերէն ու քաղաքներէն։ Անոնց գիրքերը ծառայեցին պանիր ու արմաւ փաթթելու։ Մեծ պաշտօնեայ մը ինձ պատմեց որ հայերու լքեալ գոյքերէն 30 հատոր ֆրանսերէն գիրքեր գնած է 50 դահեկանի։ Հայերու դպրոցներուն վերայ բուներ նստան և Եկեղեցիներ քանդուեցան։ Ես այքերովս տեսայ երբ Թիւրքեր վար կառնէին եկեղեցիներու խաչերը և զանոնք կը վերածէին ախոռներու։

Տիարպէքիրի եկեղեցին ժանտարժաներու ձիերուն համար ախոռի վերածուած էր. տեսայ և աչքերս մէկ կողմ դարձուցի։

(7) (Շար.)

ՍԻՐԻՐԻՈՅ ՀՈՎԱՆԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԸ

ԻՆՉՈՒ ՊԷՏՔ Է ՄՆԱՑ ՖՐԱՆՍԱ ՍԻՐԻՐԻՈՅ ՄԷՋ

L'Echo de Versailles-ի մէջ, Պ. Roger Viroux d'Aoust կը հրատարակէ Սիւրիական հոգաբարութեան հարցը եւ Մեծաքաղաք-Արեւելքի ներկայ վիճակը.

Զրոյց չրջեցաւ և կ'երևի, հաստատուեցաւ թէ կարճ ատենէ մը, Ֆրանսա իր Սիւրիոյ հոգատարութիւնը պիտի փոխարինէ պաշտպանողական դաշնակցութեամբ մը, այս չրջանը կազմով չորս պետութեանց հետ։

Մամուլը յուզուեցաւ այս լուրէն և կառավարութիւնն ստիպուեցաւ ծանուցանել թէ վարչական փոփոխութիւն է որ տեղի պիտի ունենայ և ո՛չ թէ վերջնական լքում։

Քննենք Ֆրանսայի կատարած գործը Սիւրիոյ և սահմանակից երկիրներուն մէջ՝ ներկայ հոգատարութեան ընթացքին։ Այնչ տեղ կը տիրապետէր ֆրանսական ազդեցութիւնը, մեր միսիոնարները և քրիստոնեաներ թանկագին օժանդակներ ունեցան, յետոյ, մեծ թիւով մահմետականներ վարժուեցան մեզի և ֆրանսական աշխարհական առաւելութիւնը մեր դատին կապեց անոնք որ չէին ուզեր քրիստոնեայ կրօնական ղեկավարութիւն մը։

Վրայ հասան Սէվրի և Լոզանի խաղաղութեան դաշնագրերը։ Ֆրանսա չատ պնդեց, պահելու համար Սիւրիան, որուն այլ տնկած էին Անգլիա, Իտալիա, Ամերիկա և նոյն իսկ իր գաղութներէն զրկուած Գերմանիան։ Անգլիա որ կը մնար Հալէպի և Դամասկոսի մէջ, հաւանաբար Ֆրանսայի պիտի յանձնէր Հռենոսեան ընդարձակումը՝ մինչև Մոզել, Լիբանանն ալ աւելի։

Ամերիկա, թերևս, նուազ անհաշտ պիտի ըլլար Սարրի համար, որ Ֆրանսական կը դառնար։ Իտալիա հիմնապէս ուժ պիտի տար Ֆրանսայի, որպէսզի ձեռք անցնէ Մայեանը և նոյն իսկ Գերմանիա, Ֆրանսայի հետ չպիտի վիճէր 1789ի կոմս-Ծնիդրէյի համար։ Մէջտեղ ելլալ Սիւրիան ստանալու համար՝ Ֆրանսայի պնդումը, իրեն առնուազն կորսնցնել տուաւ Սարլուին և Թերևս Հռենոսիան՝ մինչև Մոզել։ Պիտի լքե՞նք Սիւրիան, գրեթէ վրդոված ըլլալով որ Այզաս-Լորէնեան սահմանին վրայ, ո՛չ մէկ բարեհաճ փոխարինութիւն չպիտի տրուի մեզի։

Քննենք Ներկան։ Ֆրանսա հաստատուած է Սիւրիոյ մէջ։ Քրիստոնեայները, մանաւանդ Մարոնիները, յոյն կաթոլիկները պէտք կը զգան անոր ներկայութեան։ Դժբախտ հայերը զոր Ֆրանսա ընդունեց իր հոգատարութեան տակ գտնուող Սիւրիոյ մէջ, վարանումի մատնուած են մեր հաւանական մեկնումով։

Ալէվիները, թէև հիշդ է, առանձաւոր մահմետականներ, իրենց յոյսը դրած են մեր տեսական պաշտպանութեան վրայ, և նոյն իսկ Տիւրզիները, թէև պարտուած մեզմէ, սակայն գիտեն թէ միակ եղբայրնքն ենք իր փոքր ազգ իրենց պահպանման։ Պիտի լքե՞նք այս ժողովուրդները։ Սիւրիացի բազմաթիւ մահմետականներ, որոնք վարժուած են Ֆրանսայի կ'ուզեն որ մնանք։

Քննենք վերջապէս ապագան։ Եթէ, ապագային համար առանց գերակշռութեան երաշխիքի, լքենք Սիւրիան, այլևս չենք կրնար այս երկիրը ծառայեցնել Անգլիացիին, Ամերիկացիին, Իտալացիին լուրջ օժանդակութեան համար չբր փոխանակութեան դրամ, որպէսզի գոնէ կարենանք պահել Սարրը։ Պերլին իսկ, թերևս, Սարրի բաժանման ատաղձումներ պիտի ներկայացնէ մեզ՝ Հալէպի չրջանին համար։ Առանց հաւանական ուրիշ պաշտպանի մը հետ բարեկամական համաձայնութեան, Արևելքի լքումը, զէշ գործողութիւն մը պիտի ըլլայ բազմաթիւ պատճառներով։

Առաջին պատճառը՝ մեր մեկնումին հետևանքով Լիբանանի խառնուտ կացութիւնը։ Մեծամասնութեամբ մահմետական Սիւրիան, պիտի փորձէ իրեն կցել այս չրջանը, ուր քրիստոնեաները և մահմետականները հաւասարիմ են Ֆրանսայի։ Ալէվիները պետութիւնը Դամասկոսի ցանկութեան առարկան պիտի դառնայ։ Տիւրզիները աւելի դիւրաւ պիտի չնչուին և Սիւրիոյ մէջ, հաստատուած Հայերը, Ֆրանսացիներու մեկնումէն վերջ, անձկութեան պահեր պիտի ապրին։

Իրենց հայրենիքին կապուած սիւրիացի իալիները (ինչպէս Անտիոքցիները որ կապուած են իրենց երկրին)՝ նեցուկ չգտնելով, պիտի կցուի Իրաքի կամ արաբիոյ, կորսնցնելով իրենց ազատ պետութեան տիտղոսը։

Հոգատարութեան լքման դէմ երկրորդ պատճառն ալ, Սիւրիոյ հաստատիչային դիրքն է։ Իտալացին՝ միանալու համար իր Երիզրէյի կայցին, թէև Իրաքը լքելու վրայ, սակայն կը պահէ Պոդոստինը, որմէ հեռու չէ Կիպրոսը։ Ֆրանսա, Թունուզէն Ձիպուտի, այլևս ոչ մէկ գաղթային կամ հովանաւորեալ հող պիտի ունենայ։

Երրորդ պատճառ մը, պահելու համար Ֆրանսական իշխանութիւնը մը, պիտի ըլլայ Ֆրանսական հաստատութեանց փճացումը Արևելքի մէջ։ Հակառակ ուրիշ երկիրներու ծախսած կարևոր գումարներու։—մասնաւորաբար Ամերիկա—Ֆրանսական կրօնական և այլաբարհական առաքելութիւնները՝ իրենց ազդեցութեան պահպանումը կը պարտին թերևս, իրենց գովելի յաջողութեան, այլևս անոր որ մենք ենք պաշտպան երկիրը։ Անգամ մը որ Ֆրանսան զրկուի ամէն գերակշռութենէ, այս հաստատութիւնները պիտի խաւարին։

Վերջին առարկութիւնս բարոյական է։ Ֆրանսա հրաժարեցաւ Լիբանանի Պելֆիքայի։ Մենք՝ Քրիստոնեաները ալ լքեցինք Ֆրանսայի բարեկամ Հռենոսցիները։ Նոյնը պիտի ընենք նաև Արևելքի Տիւրզիներուն ու Ալէվիներուն։ Պիտի ուրանանք նաև հայերը պաշտպանած ըլլալու գեղեցիկ ժեստը, մինչև որ իրենց հայրենիքը վերակազմուի։ Ֆրանսայի բարի հաճաւոր, այն ատեն, ընդվիշտ կոորած պիտի ըլլայ Արևելքի մէջ, և այդ բրած պիտի ըլլանք, առանց որևէ մէկուն կողմէ պարտադրուած ըլլալու։ Արևելքը, բացի Լիբանէն, կրնար փոխանակութեան դրամ մը նկատուիլ 1929ին։ Իսկ հիմա անկարելի է։

Բայց, ինչպէս կարելի է մեր հոգատարութեան լքումը և Արևելքի մէջ մեր գոյութեան պահպանումը հաշտեցնել։ Եթէ 1) Պահենք նաւահանգիստները մտնելու իրաւունքը, առանց երթարկուած ըլլալու որ և է ձևակերպութեան 2) Երկրին զօրախումբերուն մարզիչներու մեծաքանակ նշանորհը ունենանք, 3) Որդ չբրջանները մէջ, ֆրանսական զօրախումբեր հաստատելու իրաւունքը պահենք, 4) Միայն ֆրանսացիներուն վերապահենք, երկրին վարչական խորհրդական ըլլալու իրաւունքը, 5) Ներկայ չորս պետութեանց պարտադրենք սահմաններու պահպանումը և հայերուն ալ, Սիւրիական անապատին մէջ զարգանալու իրաւունքը,— բոլոր երկիրները պիտի բողոքեն մեր դէմ, զոր պիտի պարտադրենք այլևս մեր հոգատարութեան տակ չգտնուող երկրի մը։

Հաստատապէս նեղացուցիչ պիտի ըլլար մեր կացութիւնը, եթէ Ազգ. Դաշնակցութեան անդամ Սիւրիա մը, ուզեր միանալ Իրաքի կամ Արաբիոյ, և եթէ այդ պարագային, Ֆրանսա մինակը մնար այս գործողութեան ընդդիմացող (Անչլուսի դէմ բազմաթիւ պետութիւններ կը բողոքէին)։

Ամփոփենք, ուրեմն ամբողջական քննադատութիւնները։ 1919ի ոչ-ֆրանսական Սիւրիան Ֆրանսայի պիտի արժէր ուրիշ հողեր, հաւանաբար եւրոպական։ Ներկայիս, Ֆրանսաէր բնակչութենէն մաս մը իր հանգստութիւնը կը պարտի Ֆրանսայի և այլևս չի կրնար լքուիլ։ Արաբ հայրենասէրները կը Արաբիոյ հպատակ։ Ֆրանսական հաստատութիւններ մեզ հետ, անհետանալու վտանգէն ենթարկուած են։

Իբր դարման, Տիւրզիներու, Ալէվիներու, Լիբանանի, Սիւրիոյ կառավարիչներէն կ'ուզենք որ նոյն իսկ իրենց յաջորդներուն անունով, ընդունին վերջնապէս առանձնաշնորհեալ վիճակ մը ինչպէս նաև, իրենց ներկայ սահմաններուն։ Որևէ առարկութիւն չպիտի ըլլայ և այս պարագային, զէշ գործ մը չէ որ բրած պիտի ըլլան։ Բայց հակառակ պարագային, դիւանագիտական ինչ դժուարութիւններ կը սպասեն մեզ։

Յայտարարենք Ժընևի մէջ թէ հոգատարութիւնը պիտի լքենք, միայն առանձնաշնորհեալ տեսական կացութեան մը փոխարէն։ Այն ատեն, երկիրները որ կը յուսան մեր յաջորդներն ըլլալ, կամ իրենց ազդեցութեամբ մեզ հաւասարիլ, պիտի հրաժարին բոլորին համար ցաւալի սաղրանքներու չարքէ մը։

ՈՐ ԿԵՆԴԱՆԻՆԵԸԸ ՄԵԶԻ ԹՈՔԱԽՍ ԿՐՆԱՆ ՓՈԽԱՆՑԵԼ.

Մեր չրջապատի բնտանի կենդանիներէն չատեր թէ թոքախտ կը վարակուին և թէ թոքախտ մեզ կը փոխանցեն։ Ո՞ր կենդանիներն են ատոնք, և թէ ի՞նչպէս կը փոխանցեն, եթէ գիտնանք անկասկած պէտք եղած զգուշութիւնները ձեռք կ'առնենք, խուսափելու համար հիւանդութենէ մը, որը մեր կեանքին սպառնացող ամենամեծ աղէտներէն մին է։

Թոքախտի մանրէն մեզի փոխանցող գլխաւոր կենդանին չունն է, որուն հետ գրեթէ ամէնօրեայ շփման մէջ կը գտնուինք։ Բայց հակառակ որ այդ կենդանին յաճախ թոքախտով վարակուած կ'ըլլայ, միշտ ալ դիւրինչէ ընել անոր թոքախտի ախտաճանաչումը։

Շունը թոքախտը մեզի կը փոխանցէ իր լորձունքովը ու մէզովը։

Կատուները և կապիկներն ալ կրնան թոքախտ փոխանցել մեզի, բայց ոչ չունները։

Թոքախտը՝ յաճախ մեզի կը փոխանցուի առոյգներու միսով, մանաւանդ կովու և խոզի միսով, գառնուկի, այծի միսերով չատ հազուադէպ է։ Ատոր համար կառավարութիւնները մասնաւոր հրամաններ կ'ենթարկեն ծախու հանուած կենդանիներու միսերը, որոնց քով չատ անգամ ճիշդ մարդու նման թոքերը վարակուած կ'ըլլան։

Կովու մսոտ երբեմն ծիծերն ալ թոքախտ կը վարակուին։ այն ատեն հասկնալի է այդ տեսակ կենդանիներուն արտադրած կաթին արժէքը՝ որը իր կարգին կը վարակէ այդ կաթը խմողը։ Թոքախտաւոր կենդանիի մը կաթը հակառակ եռացած ըլլալուն անվնաս չի սեպուիր, այլ իր մէջ պարունակած թոքախտի մանրէներուն սատակներովը վերստին իր աւերը կը գործէ։

Հաւը, բադը, սագը, հնդկահաւը, ամէնքն ալ թոքախտ կը վարակուին ու կրնան մեզ փոխանցել։ Մանաւանդ հաւը, որու մահացութեան հարիւրին տասը թոքախտի հետևանքն է։ Հաւը իր կարգին կը գետին թքած թուխը ուտելով, ինչ որ հասկնալի է փողոցները սլլքոտացող հաւերուն թէ մարդ, թէ հաւկիթին արժէքը ու ասոնցմէ մեզի սպառնացող վտանգը։

Թութակներն ալ թոքախտ կը վարակուին ու յաճախ թոքախտով կը վարակեն մեզ։

Թութակ պահողները բերնէ կրտուց կերակրելու յոռի սովորութիւն մը ունին, եթէ գիտնան թէ ինչ տեսակ առուելի հիւանդութեան մը կրնան ենթարկուիլ անկասկած թէ կը հրաժարին այդ ոչ բնական կերակրելու ձևէն։

Դեռ անցայ տարի էր որ Պուկենոս-Այրէսի մէջ թութակներու յատուկ հիւանդութիւն մը, թութակախտի՝ համաճարակը կը ծանուցանէր հեռագիր մը, որմէ վարակուող մահուան հիրաններէն չազատիր երբեք։

ՏՕԳԹ. Գ. Օ. Գ.

Կարդացէ՛ք և Տարածեցէ՛ք «ԱԶԴԱԿ»ը

ԱՍՏՂԵՐՈՒՈՒ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Հաստատուն աստղերը իրականին մէջ արևներ են մեզ ծանօթ արևին պէս, և անոնց չատեր չատ աւելի մեծ ու տաք են մեր արևէն։ Անոնք բոլորն ալ չափազանց հեռու են մեզմէ։

Ցիչէ՛ որ արևը միակ աստղն է մեր արեգակնային դրութեան մէջ։ Մերձաւոր գեղեցիկ աստղերը, որ այնքան լաւ կը ճանչնանք, իրականին մէջ մոլորակներ են։ Փայլածու, Արուսեակ, Հրատ, Լուսնթագ, Երեկոյ և միւսները, որ մեր Երկրին նման արևուն չուրջ կը դառնան, պարզ մոլորակներ են եւ ոչ աստղեր։

Ամենէն հեռաւոր հաստատուն աստղերը, որ մեզի ծանօթ են, այնքան հեռու են մեզմէ, որ անոնց լոյսը, — որ կը ճամբորդէ երկվայրկեանը 200,000 մղուն արագութեամբ — մէկ միլիոն կամ աւելի տարիներ կ'առնէ մեզի հասնելու համար։

Ու սակայն, արդի աստղագէտները, իրենց հեռադիտակներով եւ լուսադիտակներով կրցած են թափանցել միջոցի ընդարձակ տարածութիւնը և կշռել այդ աստղերը։ Անոնք նոյն իսկ յաջողած են գտնել թէ այդ աստղերը ինչ նիւթերէ կազմուած են և ապացուցած թէ անոնք բաղադրուած են այն քիմիական նիւթերէն, որոնք ծանօթ են մեզ այստեղ։

Բոլոր աստղերը յարատև չարժման մէջ են։ Անոնք կը թռչին միջոցին մէջ ինչպէս ճանճերու պարս մը մեծ սենեակի մը մէջ։ Անոնք իրարու չեն բախիր այն պարզ պատճառով, որ իրարմէ չատ հեռու կը գտնուին։ Աստղագէտներ, սակայն, կ'ըսեն թէ ուրիշ կամ տասը երկիլիոն տարիներ առաջ արևը և ուրիշ աստղ մը բախեցան, և այդ բախումին պատճառով Արևը մէկ կողմէ նետեց զանգուած մը, որմէ յետոյ կազմուեցան մեր երկիրը եւ միւս մոլորակները։

Ահա այդպէսով ծնած է մեր երկիրը։

ԻՆՉՈՒԻ ԱՍՏՂԵՐԸ ԿՐ ՓԱՅԼԻՆ

Օդը կատարեալ կերպով թափանցիկ չէ, և այդ պատճառով մասամբ կը դողդողցնէ լոյսը, ինչպէս կարծես կը դողդողան դրսի առարկաները, երբ ազատ ապակիի լոյսին այս երեւումին պատճառով այնպէս կը զգանք թէ աստղերը անգամ մը կը մարին, անգամ մը կը վառին։ Այդ է պատճառը որ անոնք կը քթթին, կը փայլին։

ԻՆՉՊԷՍ ԿԱԶՄՈՒԵՑԱՆ ՀԱՄԵՍՏԵՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Երբ առաջին անգամ մարդիկ սկսան ուսումնասիրել աստղերը։ Նկատեցին թէ աստղերը իրենց դիրքերով զանազան պատկերներ կը կազմէին։ Հազարաւոր տարիներ առաջ՝ բաբելոնացի աստղագէտները զանազան անուններ տուին այս պատկերներուն դիրքերնելու համար աստղերու ճանչցումը։ Ապա՝ այս դրութիւնը որդեգրուեցաւ պարսիկ և արաբ աստղագէտներու կողմէ, ու անոնց միջոցով փոխանցուեցաւ եւրոպացի աստղագէտներուն։

ԱՍՏՂԵՐԸ ԿԱՐԾՈՒ ԵՆ ՄԵՐ ԵՐԿՐԻՆ ՊԷՍ

Թերևս անոնց մէկ քանին կարծը են ինչպէս երկիրը, բայց անոնց մեծագոյն մասը ոչ։

Երկու տեսակ աստղեր կան, որոնք կը ճանչցուին գաճաճ և հսկայ անուններ։

Գաճաճ կոչուող աստղերը մեր արևին մեծութիւնն ունին։ Բաւական խիտ են, հեղուկ և կամ խրոտեալ կազային վիճակի մէջ։

Հսկայ աստղերը խիտ նօսր կազային վիճակ մը կը ներկայացնեն։ Անոնցմէ ոմանք մեր օդէն չատ աւելի նօսր վիճակ մը ունին։

ՀԵՏԱՔՐՔԻՐ ՆՕԹԵՐ

ԴԻԱԿ ՄԸ ՈՐ ՄԱՀԷՆ 14 ԺԱՄ ՅԵՏՈՅ ԴԵՌ ՏԱՔ Է...

Բժշկական տեսակէտով չատ հետաքրքրական դէպք մը տեղի ունեցած է Փարիզի մէջ։

Ամերիկուհի մը, Տիկ. Ֆանի Եսթէպի, որ ալքոլիկ ըլլալուն համար կր դարմանուէր, իրիկուն մը ճաշի կը հրաւիրուի բարեկամի մը տունը։ Բայց հոգիս այդ տունը դացած, բազմոցի վրայ կ'երկարի և անուշ անուշ կը քնանայ։ Տնեցիները չեն ուզեր անհանգիստ ընել զայն։ Յաջորդ առաւ, ժամը, 9ին, տանտիրուհին կ'ուզէ արթնցնել հիւրը, բայց սարսափով կը լսէ հանդիսին մը, որ վերջին չունչը փչելուն կը նմանէր։ Անմիջապէս կանչել կուտան բժիշկ մը, որ կը հաստատէ մահը։

Ասոր վրայ պատանքողներ կը կանչուին, բայց ասոնք զարմանքով կը նշմարեն որ դիակին բարեխառնութիւնը 39 աստիճան է։

Դիակը չուտ մը ամերիկեան հիւանդանոցը կր փոխադրեն, և կենդանացման փորձեր կր կատարեն։ Ի զուր սակայն։ Յետոյ, մահէն 14 ժամ վերջ, յանկարծ տաքութիւնը կ'իյնայ և մարմինը դիակի մը պաղութիւնը կ'առնէ։

Բժիշկներ զարմացած մնացած են այս հանելուկին առջև, և որոշուած է դիակնոտութիւն կատարել, գաղտնիքը հակնալու համար։

ՀԻՆ ՔԱՂԱՔ ՄԸ ԳՏՆՈՒԱԾ ՍԵՒ ԾՈՎԻ ՋՈՒՐԵՐՈՒՆ ՏԱԿ

Խրիմ Թերկալդիի հարաւարևմտեան կողմը, Սեվասապրլի մօտ, Սև Ծովու յատակը գտնուած է հին քաղաք մը, որ հնէաբաններու կարծիքով ծագած էր Քրիստոսէ առաջ՝ չորրորդէն մինչև երկրորդ դար։

Հնէաբանները կը կարծեն որ այս քաղաքը Սերսոնն է որու մասին կային կասկածներ, որոնք մինչև այսօր ճշդուած չէին։

Ծովասոյզ լուսանկարիչները յաջողած են նկարել քաղաքը, որ ունի ձիու պայտի ձև, պարիսպներով, աշտարակներով և ներքնուղիներով։

Հնէաբանները կը հաւատան թէ [illegible] ծովափէն [illegible] երկրաշարժի մը պատճառով։

ՓԵՐՈՒԻ ՊԱՐԻՍՊԸ

Փերուի մէջ գտնուած է պարիսպ մը, որ կր նմանի չինական հոյակաւոր պարսպին։

Օդանաւորդները 30-40 մղոն տեղի վրայ գտած են այս պարիսպին հետքերը։ Տեղ-տեղ այս պարիսպը բոլորակաձև է, ուրիշ տեղեր ուղիղ և ուղղանկիւն դարձուածքներով։ Պատին տրամագիծն է 100 ոտք, ներկայ բարձրութիւնն է միջին հաշուով մօտ եօթը ոտք, բայց կը կարծուի թէ նախապէս 12-15 ոտք բարձր եղած ըլլալու է։ Նոյն իսկ այժմ մասեր կան որոնք մինչև 30 ոտք բարձր են։

Պարիսպը չինուած է անկանոն, անձև քարերէ, ամէն մեծութեամբ, և սարսուցուած դեխով։

Ընդհանուր պատկերէն դիտելով այս պարիսպը երկրին սահմանն էր։ Բնիկներու ըսելով՝ այս պարիսպը չինուած էր Զիմուսի կողմէ՝ Ինկաներու սրբազան առաջ։

79 ԶԱՒԱԿՆԵՐՈՒԻ ՀԱՑԸ

Շիքագոյի մէջ, Ռոպերթ Մայլս, որ նիկրոի կր նմանի, բայց Պլէքհոք հնդիկ մըն է, իր 103 տարեկան հասակին մէջ չորրորդ անգամ ըլլալով ամուսնացաւ կնոջ մը հետ, որ 52 տարեկան է։

Մայլս, որ 50 տարեկանի կը նմանի, կ'ըսէ ամուսնացած է չորս անգամ։ Առաջին երեք կիները մեռած են։ Հայրն է 79 զաւակներու, որոնց 20ը զոյգ-զոյգ ծնած են։

ՌՄԷՅԼ ԹԱՂԻ Հ. ԱԶԳ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ԲԱՑՄԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Տեղի պիտի ունենայ

ԿԻՐԱԿԻ 18 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻՆ

ԵՒ ՈՉ 11 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻՆ

ժամը միշդ 15ին

Մեծ ուրախով եւ նոր լայնագիրով։

Տօրթ. Խ. Գրիգորեան

Հիւանդ կ'ընդունի իր սեփական տան նոր դարմանատան մէջ, ամէն օր ժամը 8—6։

Նոր քլինիքի հասցէն.—

Հին դարմանատան մօտ, Նէր գացող թրամվայի դէմ վրայէն դէպի Գարանթիսի դարձող մեծ դոց) ճամբայ կողմը։

Խ. ԹԻՒԹԻՒՆՃԵԱՆ

(ՏՕՔԹՕՐ ԻՐԱՒԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ)

ՓԱՍՏԱԲԱՆ

Կ'ստանձնէ ամէն տեսակ դատեր

ՄԱՍՁԵԼԻ ՊԱՏՄԱՆՆԵՐՈՎ

Գրասենեակը քայ է 9-12 եւ 3-6

Հասցէ՝

ԽԱՆ ԱՆԹՈՒՆ ՊԼԸ

Պէյրութ

Ա Զ Դ

Նախաձեռնութեամբ Լիբանանայ Երկաթ Ուսուցչական Միութեան Վարչութեան, պիտի կազմակերպուի գիշերային դասախօսութեանց դասընթացք մը, հետեւեալ նիւթերու համար.

Հայերէն, Հայ Գրականութիւն, Պատմութիւն, Թուաբանութիւն, Տոմարակալութիւն, Դիտութիւն, Ֆրանսերէն, Անգլերէն եւ Արաբերէն։

Մուտքի պայմանները խիստ նպաստաւոր։

Առանձնագրութեան եւ մանրամասնութիւններու համար դիմել Ազգ. Ս. Նշան վարժարանի տնօրէնութեան, բացի Զորեքշաբթի եւ շաբաթ օրերէ, ամէն օր ժամը 4ին 4,30։

ՎԱՐՉԱՊԵՏԻՆ

Պէյրութ, 1 Հոկտ. 931

ԹԵՐԹՕՆ «ԱԶԴԱԿԻ» ԹԻՒ 36

ՆԱՋԸՄ ՓԱՇԱՅԻ ՑԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ

ՏՐԱՊԶՈՆԻ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊԱՀՐԻ ԵՒ ՀԱՄՏԻ ՓԱՇԱՆԵՐՈՒ ՎՐԱՑ ՄԱՀԱՓՈՐՁ

Անմեղ հայեր ձերբակալուած

ՏՐԱՊԶՈՆԻ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ

Ինչպէս ըսինք Վանի նախկին կուսակալ Պահրի փաշան Տրապզոն կը գտնուէր, ուրկէ պիտի մեկնէր Պոլիս 5-10 օր վերջ։

1311 տարուան Սեպտեմբերի 21րդ օրը Տրապզոնի Վերաքննիչ Ատեանի նախագահ Էսատ պէյի տունը հրաւիրուած էր Պահրի փաշան։ Երեկոյեան ատենները անոր այցելութեան եկաւ զինուորական հրամանատար Համտի փաշան.

— Փաշա հազրէթները, ժամանակը հասաւ, ես Էսատ պէյեն հրաւիրուած եմ.

— Այդպէ՞ս է, լաւ հանդիպում, ուրեմն երթանք.

Երկու փաշաները խոսակցելով դէպի Էսատ պէյի տունը քալեցին։ Տրապզոնի չրջանի զինուորական հրամանատար Համտի փաշան Պահրի փաշային կը հասկնէր.

— Ի՞նչ կրսէք Պոլսոյ դէպքին. այսուամենայնիւ կը տեսնուի որ չուտով առաջը առնուած է. այսօր Զապթիէ նաղբրին առած գաղտնի մէկ հեռագրիս մէջ կրսէ թէ կարգ մը փաստաթուղթեր ձեռք անցուցած է Անատոլուի մէջ ալ նման շարժումներուն սկսելուն չուրջ։ Հոս Տրապզոնի մէջ ալ 5-10 օրէ իվեր շարժում մը կը նշմարուի։ Պիթլիսի մէջ, անցած ուրբաթ օր, երբ միւսլիմանները ժկիթի մէջ աղօթք կընէ. ին, հայերը յարձակեցան անոնց վրայ։ Բաւական արիւն թափուեցաւ։ Մեր բարեկամները այս դէպքերու լուրերը մեզմէ առաջ կառնեն։ Անատոլուի բոլոր կողմերը այս տեսակ խառնակութիւններ տեղի կունենան։ Ես հոս կարգ մը կարգադրութիւններ ըրի և միջոցներ ձեռք առի. նայինք ի՞նչ պիտի ըլլայ։

Պահրի փաշան կը պատասխանէ.

— Ես Վանի մէջ գտնուած միջոցիս լուր առած էի. ուսահայեր մէկական երկուքական հոգի ըլլալով, առանց անցագրի թրքական սահմանը կանցնին և կը զօրացնեն իրենց թիւրքիա գտնուող քսմիթները։ Ես ի՞նչ կրսէք Պարսկաստանի այրերին. անոնք ալ միացած են հայերուն։ Շատ զգոյշ ըլլալու է փաշա։

ՊԱՀՐԻ ԵՒ ՀԱՄՏԻ ՓԱՇԱՆԵՐ ԿԸ ՎԻՐԱՒՈՐՈՒԻՆ

Այս միջոցին հեռուէն երկու չուքեր նշմարուեցան, հեռահետէ մօտեցան, անոնցմէ մէկը Տրապզոնի պարսիկ հիւպատոս Միրզա խանն էր և միւսը նամակատան և հեռագրատան տնօրէն Իզզէթ պէյ։

Փաշաները դադրեցուցին իրենց խոսակցութիւնը։ Այս նոր եկողներն ալ Էսատ պէյին հրաւիրուած են եղեր։ Զորսը մէկ ջալեցին ասկէ անկէ խոսակցելով։ Հասած էին Զէյթինլիկ բաժնուած նեղ ճամբու մը ծայրը։

Հիւրերը կեցան և Ալի չավուշին ուղղելով իր խոսքը Համտի փաշան ըսաւ.

— Ալի, ազաս, գնա տես, Էսատ պէյ տուն եկա՞ծ է.

Ալի չավշը բաժնուեցաւ։ Զէյթինլիկ երթող նեղ ճամբէն 15 տարեկանի մօտ երկու մարդեր կուգային։ Երբ անոնք 10 մէթրի չափ մօտեցան, հանեցին իրենց զէնքերը և սկսան կրակ բանել։ Պահրի և Համտի փաշաներ վիրաւորուած գետին փռուեցան, իսկ ոճրագործները փողոցի մէջ անհետացան։ Զէնքի ձայնը լսող Ալի չավշ վերադարձաւ և տեղեկացաւ կացութեան։ անմիջապէս սկսաւ հետապնդման։ այդ միջոցին անկէ անցնող Պալըզ օղլու Հաֆըզն ալ Ալի չավուշը կր հեռապնդէր։ կուզէր օգնել անոր։

Երկու փաշաներն ալ վիրաւորուած էին, բայց անոնց վէրքերը ծանր չէր։ Միրզա Բազի խան և Իզզէթ պէյ չուտով կառք մը բերին և վիրաւոր փաշաները դրկեցին։

Ալի չավշ և Հաֆրզ Հօճա վազելով հասան ոճրագործներուն։ Բայց այս վերջիններ զէնքերնին պարպելով անգլիական հիւպատոսարանի շէնքին առջևէն կորսուեցան։

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿՈՒԿՍԻՆ

Զէնքի ձայները լսող ոստիկաններ հասան և սկսան խուզարկութեան։ Վերջապէս երկու կասկածելիներ ձերբակալուեցան։ Անոնք Տրապզոնցի Դասպարի տղան Արմենակը և Մտեփանի տղան Պողոսն էին։

Հարցաքննութիւնը սկսաւ.

— Ի՞նչէ Ձեր նպատակը. ինչո՞ւ փաշաները վիրաւորեցիք.

— Զէնք նետողը մենք չենք։ Դուք կը քնանաք. զէնք նետողը Պէրպէրեան Մտեփանն էր, ընկեր ունենալով Կիւմիւշհանէցի Առաքելի տղան Միրաքը։ Փաշաներու վրայ յարձակողները անոնք են.

— Շատ լաւ, բայց գիտենք որ դուք ալ այդ քսմիթէին անդամ էք. ինչո՞ւ անդամ գրուեցաք. ի՞նչ է Ձեր նպատակը.

— Նպատակնիս, մեր ազգը փրկելու համար խառնակութիւն հանել է. Մտեփանը այդ պատճառաւ զէնք նետեց և փաշաները վիրաւորեց. ի՞նչ ալ ընէք, որքան ալ այիտարք, մեր ամէնը եթէ նոյնիսկ կախէք, դարձեալ այդ չգործը պիտի ըլլայ. կամ պիտի մեռնինք, կամ մեր ազգը պիտի ազատենք։

ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԷ ԶԷՆՔԻ ՁԱՅՆԵՐ

Այս միջոցին քաղաքի բոլոր կողմերէն զէնքի ձայներ կը լսուէին։ Արդէն իրիկուն էր։ Արեւը մարը մտած էր և Տրապզոնի ծովուն վրայ կարմիր վարագոյր մը քաշուած էր։ Քաղաքի բոլոր կողմերէն եկող ոստիկանները տեղեկացուցին որ հայեր ամէն տեղ սկսած են յարձակիլ պահականոցներու վրայ։

Պահականոցները ամրացուեցան նոր զրկուած ձիաւոր ուժերով և ժանտարմաներով։ Խումբ խումբ պահակախումբեր սկսան չրջան ընել քաղաքի փողոցներուն մէջ և այդ գիչեր քանի մը հայ և թիւրք մեռեալներ պատահելով, դէպքը փակուեցաւ։

Հետաքրքիր օր Պէրպէրեան Մտեփանը փնտռելու համար դրկուած ոստիկաններ պարապ վերադարձան. ոչ իր տունը և ոչ ալ իր ազգականներուն տունը կը գտնուէր ան։ Մտեփանը ո՞ւր է հարցումին պատասխանելով հայերը կրսէին.

— Մենք ի՞նչ գիտնանք քա, մենք բոլո՞ս ենք։

Ժամանակը կէսգիշեան կը մօտենար։ Կուսակալութեան քարտուղարներէն Բահմի էֆէնտի իր տունը երթալու ատեն բէվոլվէրի գնդակով մը սպաննուեցաւ։ Վերջէն հաստատուեցաւ որ Նորէն Պէրպէրեան Մտեփանն էր ոճրագործը։

(Շար.)

ՀԱՅ ԿԵԱՔ

ՊԱՏԵՑԱ՛Ջ Մ՛...

«Խորհ. Հայաստան»ի մէկ աշատակիցը իր տպաւորութիւնները կը հաղորդէ կարմիր բանակին ազմափորձին մասին, որ վերջերս տեղի ունեցաւ Անդրկովկասի մէջ։ Հատուած մը.—

Գիւղացիները Ն. գիւղով անցողները հրամանատարին դիմում են հետեւեալ հարցերով.

— Այդ ի՞նչպէս եղաւ որ Ռուսները կուում են Վրացիների հետ։

— Այդ ձեզ ո՞վ ասաց, հարցնում են իրանց։

— Ա՜յ, մեր գիւղացին, գնալել էր հարեւան գիւղը, այնտեղ էր սել...ասում են սարերում շատ լորք ի կոտորուել։

Կուլա՞կ...

Կ. գիւղն է գալիս մի անյայտ անձնաւորութիւն, շտեմիչ յայտարարութեամբ,

— Կարմիր բանակը գալիս է, գորեները տրորում են, շուտով ճաւաքեցէք։

Կուլա՞կը...

Կ. գիւղի հրապարակում երկու ին վրդովուած յայտնում են իրենց շրջապատող գիւղացիներին.

— Սա ի՞նչ գործ է, ե՛ւ խրնոները կերան, ե՛ւ ծառերը կըտրտեցին։ Ինչ կարող ենք անել։

Կատարուած քննութիւնը պարզեց որ այգիները փչացնելու մասին եղած աղաղակները սուտ են։

Կուլա՞կը...։

ՊԱՐՍԿԱՀԱՅԵՐՆ ԱԼ ԿԱՆՈՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ՊԱՏՐԱՍՏԵՆ

Մի քանի տարի եւ Ռումանիոյ Հայերուն նման, Պարսկահայերն ալ իրենց ազգ. կազմակերպութեան համար կանոնագրութիւն մը պատրաստելու ձեռնարկած եւ այդ նպատակով համագումար մը ալ հրաւիրած են, որուն պաշտօնը պիտի ըլլայ Պարսկաստանի թեմի կազմակերպութեան կանոնագրութեան նախագիծը, որ գրի առնուած է յաւուրկ յանձնաժողովի միջոցաւ։ Պիտի մասնակցին նաեւ հայ իրաւագէտները։ Համագումարը պիտի ընտրէ պարսկահայ գերագոյն մարմինը՝ վարելու ազգ. պարսկահայութեան ազգ. գործերը։

Համագումարը տեղի պիտի ունենայ Թէհրանի մէջ։

Արդէն կարգ մը թեմեր ընտրեր են իրենց ներկայացուցիչները։

Կանոնագրութիւնը համագումարէն հաստատուելէ յետոյ, պիտի ներկայացուի կառավարութեան, վաւերացուելու համար, ուրկէ յետոյ այդ մարմնի իրաւասութիւնը պիտի ճանչցուի կառավարութեան բոլոր հաստատութիւններու կողմէ։

ՀԱՅԵՐԸ ԵՒ «ԷՆԹՐԱՆՍԻԺԱՆ»

Փարիզի էնթրանսիժան թերթը կը գրէ Հայոց մասին.

— Ի՞նչ տխրութիւն մարդոց համար, որոնք հայրենիք չունին։ Հայերը, որոնց թիւը 1,500,000ի կը հասնին, երբ անդամաւորեցաւ իրենց երկիրը, ցրիւ ցրիւ եկան աշխարհի ամէն կողմը, յանախ ընդունելով հպատակութիւնը ազգին, որուն ծոցն էին մտած։

Այսպէս Ֆրանսայի մէջ գոյութիւն ունի սեռաւոր դաղութ մը, որ չի մոռնար երբէք իր ցեղն ու հայրենիքը, թէեւ կը բուի սեռվրը համակերպել Ֆրանսացի մնալու։

Ափսո՜ս։ Համակերպութիւն ցոյց չեն տար այն հանի մը հազար հայերը, որոնք կը մնան բրտական գաւառներուն մէջ։

Աւանդապաշտ Հայաստան որ խորապէս կապուած է իր անցեալին, վերապահութեամբ կը դիտէ այն արագ բարեփոխումը, որ կը կատարուի երիտասարդ Թիւրքիոյ մէջ։ Ցեղոյ այս երկու ցեղերու օգտակար ուսուցնակ խառնուրդին կը պատճառէ։

Ի՞նչ մեծ յուզումով էր, որ հայ մը, նօգնաեն վերջերս հասած, մեզի կը պատմէր թէ՝ թիւրքերը հանդիր են հայոց գեղեցիկ եկեղեցին, ուր անոնք, անմոռանալի եւ խուժդուժ ջարդեն ազատած, հաւատարիմ իրենց աւանդութիւններուն, յանախ կը հաւաքուին ու կ'աղօթեն։ Այժմ անոնք առժամեայ մատուռներ միայն ունին, երբեմն ջաղացպանին եւ երբեմն լպտուին (հայլան) մօտ, որոնք այսպիսի կրօնական հաւաքներուն պատճառով, յանախ խիստ պատիժներու կ'ենթարկուին։

Եւ սակայն կարելի չէ գաղթել ամէն ատեն, թէեւ հայրենիք չունենան։

«ՉԻՆԻ ՊԷՍ ՀԱԼԱԾ 8000Ը.»

«Խորհ. Հայաստան» (9 Սեպտ.) հրատարակած է Նիւ Եորքեն իրեն ղրկուած թղթակցութիւն մը։ Նմեռիկայի պես. Հայ Կարմիր Խաչի ծանօթ գաղթականութեան մասին։

Ըսելէ յետոյ թէ կարգ մը տարիներ պարզապես կը շահագործեն «պետական» տիպոյր, թղթակիցը կ'աւելցնէ թէ Կ. Խաչի վարիչ Նշանակուած է «ստիկայ մը. Հայաստանի կառաւարի բնամի ոմն Միսակ Նալպանեան»։

Անցնելով հաշիւներուն, թղթակիցը կ'ըսէ թէ Նալպանեան եւ քարտուղար Բաշիկեան, 3—4000 տոլար թոշակ ստացած են. «Պայքար» թերթը առած է 1500 տոլար, իսկ «Կոչնակ»՝ 400 տոլար. Այլեալլ վաճառումներով միասին, «8000 տոլար հասոյթը ձիւնի պէս հալեր է...», դիտել կ'ուտայ թղթակիցը։

Ամենեն վերջը, յօդուածագիրը կ'առաջարկէ Հայաստանեն լիազօր մը ղրկել Ամերիկա, Կ. Խաչը մաքրագործելու համար։

ՄԱՆԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲԻՒՐԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Երեւանի մէջ բացուած է բժշկական մանկավարժական դպրոց, որ անցեալ Յունուարին հաստատուած էր։ Այս տարի 200 աշակերտ արձանագրուած է։

Միւս կողմէ, այս դպրոցին համար մասնաւոր շէնք մը կը պրուի, եւ մինչեւ Յունուար պիտի աւարտի շինութիւնը։ Անդրկովկասի եւ Հայաստանի կառավարութիւնները 60,000ական ռուբլի տրամադրած են այս գործին։ Դպրոցին կից կը շինուի նաեւ տուն մը, ուր բիւրս ուսանողները պիտի դասապարտուին։

Հայաստանի կառավարութիւնը նոր միջոցներ ձեռք առած է, բրտական դասագիրքեր հրատարակելու համար։ Որոշուած է նաեւ գիշակն մարմին մը ղրկել Հայաստանի գիւղերը եւ ուսումնասիրել բրտական բարքերը։ Կրթական գործունէութեան մէջ բրտական մասնաւոր ճիւղ մը հաստատուած է։

ՏԵՂԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ 9 ԵՊԻՍԿՈՊՈՍՆԵՐՈՒ ԺԱՄԱՆՈՒՄԸ

ՊՈՆՏԻՆԻ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՔԱՇԻԱՏ ՀԱՅԱՆԱԿԱՆ ԸՆՏՐԵԼԻՆ

Երկու օր վերջ, Պէյրութի հայ կաթոլիկներու պատրիարքարանին մէջ տեղի պիտի ունենայ Ն. Ս. Օ. Թէրգեան կաթողիկոսի յաջորդը։

Ինչպես գիտեն մեր ընթերցողները, Թէրգեան կաթողիկոս, անցած ձմրան իր յառաջացած տարիքին ու հիւանդութեան պատճառաւ հրաժարական ներկայացուցած էր Հռոմի քանանայապետին։ Կաթողիկոսարանի գործերը առժամապէս վարելու համար Հռովմէն ղրկուած էր Պոնտինի եպիսկոպոսը, որ տարիէ մը ի վեր կը գտնուի Պէյրութ։ Պապը այժմ մասնաւոր կոնդակով մը արտօնած ըլլալով նոր կաթողիկոսի ընտրութիւնը, հրաւիրած կրկած է 9 հայ կաթոլիկ եպիսկոպոսներու՝ ամսոյս 7ին Պէյրութ գտնուելու եւ ընտրութիւն կատարելու համար։ Պոնտինի եպիսկոպոս հաստատած է իր պատգամեն եւ պիտի մեկնի Հռովմ, տուած ըլլալով որ նոր կաթողիկոսի ընտրութիւնով վերջ գտած կ'ըլլայ իր պատգամը։

Հրաժարեալ կաթողիկոսը այժմ կը գտնուի Հռովմ, հիւանդանոցի մը մէջ եւ պիտի չկրնայ մեկնիլ Պէյրութ։ Նմանապէս ուրիշ երկու եպիսկոպոսներ, չափազանց յառաջացած տարիք ունենալով, պիտի չկրնան մասնակցիլ եպիսկոպոսներու ժողովին, ընտրելու համար նոր կաթողիկոս։

Ընտրութիւնը պիտի կատարեն 9 եպիսկոպոսներ, որոնցմէ հինգը արդէն հասած են Պէյրութ, միւսներն ալ կ'սպասուին այսօր վաղը։ Մասնակցող եպիսկոպոսներն են.—

Արփիարեան եպիսկոպոս՝ Պէյրութէն, Կորդիկեան եպիսկ.՝ Հալէպ, Վսհան եպիս. Գէյուրեան՝ Պոլիս, Յովնան եպիս. Դուզեան՝ Եգիպտոս, Յակոբ եպիսկ. Նեսիմեան՝ Պաղեստաս, Նազլեան եպիսկ. (որ ասենն մը ի վեր Հռովմ կը գտնուէր), Գոյուլեան եպիսկ., Անտոն եպիսկոպոս Պահապանեան՝ նախկին կեսարիոյ [illegible] կը գտնուի, Գրիգոր եպիսկոպոս Պահապանեան՝ նախկին Էնկիւրիի եպիսկոպոս որ այժմ Փարիզ կը գտնուի։

Երկու երրորդի մեծամասնութեամբ եպիսկոպոսներ ընտրելէ վերջ կաթողիկոսը, ցանկը կը դրկեն Պապին առ ի վաւերացում, ուրկէ վերջ կը գրաւէ կաթողիկոսական Աթոռը նորընտիր կաթողիկոսը։ Երկու հաւանական ընտրելիներ կան կարդացուած թղթակցութիւն մը։ Նմեռիկայի պես. Հայ Կարմիր Խաչի ծանօթ գալթակղութեան մասին։

Ըսելէ յետոյ թէ կարգ մը տարիներ պարզապես կը շահագործեն «պետական» տիպոյր, թղթակիցը կ'աւելցնէ թէ Կ. Խաչի վարիչ նշանակուած է «ստիկայ մը. Հայաստանի կառաւարի բնամի ոմն Միսակ Նալպանեան»։

Անցնելով հաշիւներուն, թղթակիցը կ'ըսէ թէ Նալպանեան եւ քարտուղար Բաշիկեան, 3—4000 տոլար թոշակ ստացած են. «Պայքար» թերթը առած է 1500 տոլար, իսկ «Կոչնակ»՝ 400 տոլար. Այլեալլ վաճառումներով միասին, «8000 տոլար հասոյթը ձիւնի պէս հալեր է...», դիտել կ'ուտայ թղթակիցը։

Ամենեն վերջը, յօդուածագիրը կ'առաջարկէ Հայաստանեն լիազօր մը ղրկել Ամերիկա, Կ. Խաչը մաքրագործելու համար։

ՄԱՆԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲԻՒՐԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Երեւանի մէջ բացուած է բժշկական մանկավարժական դպրոց, որ անցեալ Յունուարին հաստատուած էր։ Այս տարի 200 աշակերտ արձանագրուած է։

Միւս կողմէ, այս դպրոցին համար մասնաւոր շէնք մը կը պրուի, եւ մինչեւ Յունուար պիտի աւարտի շինութիւնը։ Անդրկովկասի եւ Հայաստանի կառավարութիւնները 60,000ական ռուբլի տրամադրած են այս գործին։ Դպրոցին կից կը շինուի նաեւ տուն մը, ուր բիւրս ուսանողները պիտի դասապարտուին։

Հայաստանի կառավարութիւնը նոր միջոցներ ձեռք առած է, բրտական դասագիրքեր հրատարակելու համար։ Որոշուած է նաեւ գիշակն մարմին մը ղրկել Հայաստանի գիւղերը եւ ուսումնասիրել բրտական բարքերը։ Կրթական գործունէութեան մէջ բրտական մասնաւոր ճիւղ մը հաստատուած է։

ԻՆՔՆԱՇԱՐԺԻ ԶԱՐՀՈՒՐԵԼԻ ԱՐԿԱՅ ՄԸ

ԵՐԿՈՒ ՄԵՌԵԼ ԵՒ ԵՐԿՈՒ ՎԻՐԱՒՈՐ

Ապաստիի բնակիչներեն Ապաս Քեսպ իճճեաշարժի մը վարիչն է։ Կ'ելնէ օխտեր Պէյրութի եւ Ապաստիի միջեւ։ Ապաս իր հետ կը տանէր եղբայրը Նուսուսը որպես օգնական իրեն։

Առջի օր, առաւօտուն, Նուսուսն կարաժի մէջ իր իճճեաշարժը կը մաքրէր։ Այդ միջոցին իր գիւղի ընկերներեն երեք տղաներ եկան եւ խնդրեցին անկէ որ գիրենք իր մը պտցնէ։ Նուսուսն չընդունեց, բայց տղաները՝ սկսան խնդալ ու ծաղրել, յայտնելով որ վարիչութիւն չի գիտեր դեռ ան։

Այս խօսքերը 13—14 տարեկան պատանի Նուսուսին արժանապատուութիւնը վիրաւորեցին. իսկոյն ելաւ իճճեաշարժ եւ հրաւիրեց իր ընկերները, ցոյց տալու համար թէ՝ ինչ լաւ բան գիտէ իճ։ Տղաները ճրատան։ Նուսուսն գիւղի մէջ տաս լաւ վարեց դեկը եւ ոչեւ դեւրս եղաւ։ Բայց գիւղն դուրս ելլելէն վերջ, կամուրջի մը մօտ, պզտիկ վարիչը չկրցաւ կառավարել դեկը եւ իճճեաշարժը ինկաւ վար ձորի մը մէջ 200 մ.բր բարձրութենէ մը եւ կոտր կոտր եղաւ։ Տղաներեն երկուքը վայրկենապէս մեռան իսկ վարիչն ու միւս տղան ծանր կերպով վիրաւորուեցան։

ԿՌԻԻ ԵՐԵՔ ՀԱՅԵՐՈՒ ՄԻՋԵՒ

ՄԷԿԸ ԿԸ ՄԵՌՆԻ ԻՍԿ ՄԻՒՍԸ ՎԻՐԱՒՈՐ

Երեք հայեր, Պօղոս Մկրտիչեան, Վարդգես եւ Լեւոն Գարաճեան անցած օրաբ օր, երեկոյեան ժամը 5 ու կէսին, Գուրճի մօտ, Խան Զախարիայի մէջ կռիւի կը բռնուին Աղաւնի անուն կնկան մը պատճառաւ։

Լեւոն Գարաճեան կը հանէ իր Գէմը եւ կը կրակէ. Պօղոս Մինաս իսկոյն կը մեռնի իսկ Վարդգես կը վիրաւորուի։ Ոճրագործը կը յաջողի փախչիլ։ ցարդօձիրքեռէ տուած չէ։

ՆՈՐ ԹՈՒՈՒՑԻԿՆԵՐ

ՊՕՅՔՕԹ ՋՈՒՐԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

Անցեալ Եր. օր թուցիկներ գտնուած են Պուրճի մեռնակայ տուկաներուն մէջ որոնցմով կը յայտարարուի եղեր թէ պօյքօթի կոչուած պիտի վերսկսի իր գործունէութիւնը եւ մղուելիք պօյքօթը պիտի կայանայ նոր պօյքօթներու մէջ ուղղուած ջուրի ընկերութեան, ձիարաւոր կօմիտէի եւն.ի դեմ։

Ոստիկանութիւնը միջամտեր է գրաւելու համար ցրուած թուցիկները եւ ձերբակալուած է Մօհամմէտ Գէշիր խալէ անուն անձ մը, որը խոստովաներ է թէ անձնօթ մը իրեն յանձներ է թուցիկները եւ ինքն ալ զանոնք ցրուեր է ժողովուրդին։

Ոստիկանութեան տնտեսութիւնը իր մօտ հրաւիրեր է Գ. Իպրահիմ Հասասը բացատրութիւն պահանջելու համար անկէ։ Գ.Իպրահիմ Հասասը ուրացեր է թէ ինքը որեւէ տեղեկութիւն չունի։ Սակայն ոստիկանութիւնը գայն վար դրեր է՝ պէս ինքնութեան։

Պօյքօթի միւս ծանօթ անդամներն ալ հրաւիրուած են ոստիկանութեան կողմէ։

Ինքնութիւնը կը շարունակուի։

ՊԱՇՏՕՆԵԱՆՆԵՐՈՒ ԱՄՍԱԿԱՆՆԵՐԸ ԲԳՕՄԻԽԷՐՈՒԹԵԱՆ ՄԵՐԺՈՒՄԸ

Լիբանանի կառավարութիւնը որոշած էր բոլոր պաշտօնեաներու ամսականներեն հարիւրին որոշ հատուցութեամբ գեղջ մը կատարել, կարենալ հաւասարակշռելու համար պիտեն։

Բացի այդ որոշուած էր որ Ֆրանսացի պաշտօնատարներ ալ բացառութիւն չկազմեն այդ որոշումեն եւ առ այդ խնդրուած էր Բարձր Գօմիսէրութենէ։

Կառավարութիւնը սացած է Բ. Գօմիսէրութեան պատասխանը, որով կը մերժուի Ֆրանսացի պաշտօնատարներեն գեղջեր ընելու առաջարկը։

ՆՈՐ ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՄԵՐ

Փարիզեն եկած էր հեռագրական եւ ճամպատուներու բնեկ մը՝ Գ. Ժիսս։ Երկու շաբաթ ի վեր ան բնութիւններ կը կատարէր հովանաւորեալ երկիրներու ճամպատուներուն մէջ։

ԱՐՏԱՇՈՒՄ ԵՒ ՆԵՐԱՇՈՒՄ ՄԷԿ ՇԱԲԹՈՒԱՆ ԸՆԹԱՑՔԻՆ

Անցած շաբթուան ընթացքին Սիւրիայեն Պէյրութ փոխադրուած է մէկ միլիոն 985900 ֆիլս ապրանք, Ասկէ 750,000ը ցորեն եւ գարի 135,000 կորեկ, 38,000ը բուրդ, 10,000 իւղ, 95,000 խաղող, բուգ եւ պղտուղներ. 91,000 մորթեղեն, 21,000 կենդանիներու սնունդ։

Պէյրութէն դրկուած է միեւնոյն շաբթուան ընթացքին երկու միլիոն 762,800 ֆիլս։ Ասկէ 490,000 ոչնութեանց ՝նիլբեր, 192,000 տախտակ, 315,000ածուխ եւ հանքածուխ, 220,000 ֆարիւղ եւ պենզին. 15,000 շաֆար, 75,000 բրինձ, 18,000 սուրճ, 25,000 երկաթեղենեներ, 8,000 ապակեղեն, 3000 լուցկի։

ԽԱԼԻԼ ԱՇԻՐԻՆ ԱՆՑՈՑՏԱՑՈՒՄԸ

Անցայտացած դեղագործ Խալիլ Աշիրի խնդրոյն մասին ինչութիւն կատարող հարցաքննիչ դատաւոր Գ. Անթուան իր մօտ կանչեր է Միլաս Հասն (Մասմագիւղացի) եւ Ֆուաս Իսկենտեր Զէյնուն (Ձրտեյեր գիւղացի) անուն անձեր։

Դատաւորը երկար ատեն հարցաքններ է այս անձերը եւ անոնց հարցումներ ուղղած է Աշխուս գիւղացի Իսկենտեր Սասին անուն մէկու էջմը դէմ ստացուած տեղեկութեան մասին, ըստ որում այս վերջինը տեսեր են Վաթի Խանգէսի մէջ եւ անոր մասին կասկածներ կան թէ Խալիլ Աշիրի սպանչին ըլլայ։

Լրատուին ըստ ինքն համաձայն, Իսկենտերին կ'ընկերակցէին մեռեալ էֆֆիթ կրող եւ Շորսի հրացանով զինուած երկու հոգի։

ԵՐԲ ԿԸ ՓԱԽԶԷՐ

Հալէպի մէջ, ոստիկանութիւնը հարմար խումբ մը բանտարկեալներ տարուած էին քաղաքի արեւմտեան կողմի ճամբուն վրայ։ բանտարկեալներեն մէկը 30 տարեկան Մուհամմէտ Թէհմ, Ճարտարապետի եւ 15 տարուան դասապարտուած, կը յաջողի կերել ձեռքի շղթան եւ փախչիլ։ Պահակ զինուորներեն մէկը տեսաւ եւ սկսաւ կրակել։ Մուհամմէտ գեռին ինկաւ, սանձալով գրնդակ մը իր կռնակէն։

Մահը վայրկենական եղաւ։

ՀԱԼԷՊԻ ԲԱԺԱՆԸՐԴՆԵՐՈՒՆ

Կը խնդրուի Հալէպի մեր բաժանորդներէն անյապաղ վճարել իրենց բաժնեգիները «Ազգակ»ի ցրուիչ Գ. Ձօրճ Պէշիրեանին, փոխան թերթիս տնօրէնին ստորագրութիւնը կրող ընկալագրերու։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԸՆՏԱՆԻՔԻՆ ԱՍՏՂԸ (L'Etoile du Foyer)

«Լէքուալ տիւ ֆոյեր»ն իր աւանդի պայմանագրութեան միջոցաւ կարելիութիւն կուտայ ամէն անոնց որսնէ կ'ուզեն նախասենդ լինել՝ իրենց խնայողութեան տարողութեան համեմատ վճարումներ կատարել, առաւելագոյն նպաստ բերող։

Ընդ. Գործակալութիւն Պուրճ, պանդոկ Մավիա, Պէյրութ.

Տուէ՛ք Ձեր Ծանուցումները «ԱԶԴԱԿ»ին

Կ'ՈՒԶԷ՞Ք ԱՒԵԼԻ ԶԱՐԳԱՆԱԼ

Տիկիններ եւ օրիորդներ, եթէ դպրոցական չէք, դիմեցէք Y. W. C. A.ի կեդրոնները, ուր դասաւանդութիւնք պիտի սկսին Հոկտ. 12ին։

Կը դասաւանդուին լեզուի դասեր, առեւտրական դասընթացք, ձեռային արհեստներ, տնային աշխատանք եւայլն։ Աւելի մանրամասն ծանօթութեանց համար դիմեցէք կեդրոնները։

Քաղաքի կեդրոն.— Ալէնպի փողոց, Zaheir Kyryakosի շէնքը։

Ռըմէյլի կեդրոն.— Քարանթինա հանրակառքի կայարանը, Նէհր.

ՀԱՅ ՃԵՄԱՐԱՆԻ ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԵԾՐՋԱՆԸ

1931 — 1932

Այս տարի Հայ Ճեմարանը ունենալու է վեց կարգ։ Հիմնական չորս դասարանները, որոնք կը համապատասխանեն պետական լիսէներու 6րդ, 5րդ, 4րդ և 3րդ կարգերուն, այլ և երկու պատրաստական դասարան։

Առաջին պատրաստականը մտնելու համար աշակերտը պէտք է ունենայ նախակրթարանի գոնէ երկու տարուան ուսում և ինը տարեկանը լրացուցած ըլլայ։ Երկրորդ պատրաստականը ընդունուելու համար պէտք է ունենայ գոնէ երեք տարուան նախակրթական ուսում եւ տասը տարեկանը լրացուցած ըլլայ։

Հայ Ճեմարանի ուսման վճարն է չորս դասարաններուն համար ալ տարեկան տասը օսմ. ոսկի։ Երկրորդ պատրաստականի համար ութը ոսկի և առաջին պատրաստականին համար եօթը օսմանեան։ Բոլոր-եղբայրներէն մէկը ոսկի մը զեղչ կ'ունենայ։ Գիշերօթիկ կ'ընդունուին միայն տասնչորս և վճարել 45 օսմանեան ոսկի։

Ընդունելութեան և այլ ամէն տեսակի տեղեկութիւններու համար դիմել Ճեմարանի շէնքը, վարչութեան, Հոկտեմբեր մէկէն սկսած ամէն լուր օր ժամը 8—1։

Բոլոր աշակերտ-աշակերտուհիները պէտք է անդամ մը ները կայացած ըլլան վարչութեան մինչև Հոկտեմբեր 12։ Դասերը կ'ըսկսին Հոկտեմբեր 13ին, երեքշաբթի օրը։

ՀՌԻՓՍԻՄԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԱՆԱՐԱՏ ՅՂՈՒԹԵԱՆ ՔՈՅՐԵՐՈՒ

ՐԻՒ ՏԷ ՍԻՐԻ, ՆԱՄԸԼԼԱ ՔԱՐՐԱՋԻ, ԹԻՒ 6, ՊԷՅՐՈՒԹ

Վարժարանս որ առաջիկայ տարեշրջանի համար իր ուսուցչական կազմը անգամ մը ևս ամրացուցած է Եւրոպայի մէջ բարձրագոյն ուսում և մասնագիտութիւն ուսած նոր ժամանող ուժերով, կը վերաբացուի առաջիկայ Հոկտ. 5.ին, բշ. ։ Վարժարանիս մէջ օտար դպրոցներու չափ ուժով է ֆրանսերէնի ուսուցումը, իսկ մեր մայրենի լեզուն, աւելորդ է ըսել, կ'աւանդուի այն կարևորութեամբ և խնամքով որ հայ հատատութիւն մը պարտի ընծայել իր ազգային լեզուին։ Մեր Միաբանութեան վարժարաններուն ուղղութիւնն եղած է իր հիմնադրութեան օրէն ի վեր,— 85 տարի—, Եւրոպական կրթութեան հետ տալ նաև ցեղայինը և հոգեւոր, սրտով ու մտքով ազնուացնել սանուհիները պատրաստելով տիպար հայ մայրեր։ Մեր հազարաւոր նախկին սանուհիները, այսօր ամէն տարիքէ, ժէյժէկ կենդանի օրինակներն են Միաբանութեան ջամբած կրթութեան։

Ընդարձակ, փառաւոր եւ շատ օդաւէտ տեղի եւ դասասրահներ.— Մեծ պարտէզ զբօսանքի համար։— Այս տարի բացառիկ դիւրութիւն պիտի ընծայուի ծնողաց։— Ընդարձակ ցայտաղբիւր ձրիօրեն կը տրուի։— Արձանագրութիւնները կը սկսին Հոկտ. 2ին, ուրբաթ։ Դիմել ժամը 8—11։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

կին վրայ։ Այդպէս անոնք մինչև Գէվօ զօրանոցը սիրով պիտի ընկերանային զինուորներուն եթէ իրենց հայրը տեսնելով որ պզտիկները չկան՝ գիրենք փընտրելու չելլեր։ Զարմացան երբ տեսան թէ այնքան հեռու եկած էին։ Բայց երբ հայրերնին նեղուելով ըսաւ թէ կը բաւէ այլեւս և թէ պէտք է տուն վերադառնալ՝ հինգն ալ հնազանդեցան։

— Ահաւասիկ, ըսաւ Ժան, երեք դրօշակ ալ ուսուցչուհիին պատուհանէն կախուած է, երբ դպրոցին առջեւէն կ'անցնէին։

Քանի մը վայրկեան վերջ անոնք գեղեցիկ սենեակին մէջ կարգով անկողնին վրայ շարեցին իրենց հինգ գլխարկները, մաքուր գոգնոցներ հագան և սկսան գործի։ Բայց այս առտու՝ ի պատիւ ազգային տօնին՝ մայրիկը հրաման տուաւ որ երթան խաղալ։ Հինգն ալ խենդեցան իրենց ուրախութենէն՝ սանդուխներէն վար վազեցին և դրացի փոքրիկներու հետ շրջանակ մը կազմելով խաղալ սկսան։

— Ո՞ւր է Ժան, հարցուց Տիկ. Տանտրէլ իր աղջնոյն երբ աղջնակները դուրս եկան սենեակէն։

— Ես ալ կը փնտռեմ զինքը, ըսաւ հայրը։ Կը կարծէի թէ հոս է։ Եւ շատ զարմանալի է որ դուռը բաց ձգած գացած է։ Ժա՞ն... Ժա՞ն ձայնեց...

— Ահաւասիկ եմ, հա՛յր։

Եւ Ժան անմիջապէս սենեակէն ներս մտաւ։

— Ո՞ւր էիր։

— Վերը, իմ սենեակս, ըսաւ երիտասարդը, շեշտակի հայր նայելով։

— Իմ փոքրիկ Ժանս, դիտես որ աւելի կը նախընտրեմ ուրիշ տեղ ըլլալդ քան այդ ձեղնայարկին մէջ, որուն յոխորտանքով «իմ սենեակս» անունը կուտաս։

— Հայրի՛կ, դրօշա՞կը, մրմնջեց Ժան...։

Աւելի տժգունեցաւ և բոցավառ աչքերով կը դիտէր եռագոյնը, իր պաշտելի հայրենիքին պատկերը...։

— Հայրի՛կ, ո՞ւրքան կը փափաքէի զինուոր մը ըլլալով պատերազմը սոսկալի է, տղաս... մեղք որ երբեմն անհրաժեշտ է։ Բայց, սիրելի Ժանս, քանի որ այդքան շատ կը սիրես Ֆրանսան՝ չե՞ս գիտեր որ հիմակուընէ իսկ կրնաս ծառայել անոր. ամէն օր ջանայ աւելի խղճմտօրէն գործել, աւելի պատուաւոր դառնալ և այդպէսով բարի քաղաքացի մը կը պատրաստես հայրենիքիդ։

— Միևնոյն բանը չէ, պատասխանեց Ժան։ Այնտուրիւնը կ'ասեմ։ Ինչո՞ւ պէտք է որ աշխատիմ ես՝ երբ ասոնք—և ցոյց կուտար Վէրսէյնի մեծատուները որոնք կառքերով իրենց տունը կերթային—բան մը չեն ըներ։

— Ժան, դիտես որ աշխատութիւնը օրհնուած է քանի որ Աստուած իսկ աշխատաւոր եղած է աւելցուց կնոջական ձայն մը։

Տիկին Տանտրէլն էր, որ իր չորս աղջիկներուն հետ կարենալով վերջապէս բազմութիւնը ճեղքել՝ մտեցած էր ամուսնոյն, Լիւսէտին և Ժանին, որոնք իր գալուն պէս կը սիրէր, հակառակ որ անոնք ծնած էին պրն. Տանտրէլի առաջին կնոջմէն։

— Պէտք էր որ նախ Աստուծոյ հաւատայի, մրմնջեց Ժան՝ հազիւ լսելի ձայնով։

Իր դէմքը որ քիչ առաջ հայրենասիրական լոյսով վառուած էր, սոսկալի երեւոյթ մը ստացաւ։ Ոխակալութեամբ լեցուած աչքերը կը հետեւէին ինքնաշարժերու շարքին որոնք անվերջանալիօրէն կը սուրային իր քովէն։

Մէն—Բօլ գրան հասած էին։ Առանց իսկ կարեւո-

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉՆԵՐ ՍՐԱԲ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՄԵՋ

Մոսկուա, 2 Հոկտ.— Արտաքին գործոց քօմիսէրը որոշեց դիւանագիտական և հիւպատոսական ներկայացուցչութիւն ունենալ Արևելքի, մանաւանդ Արաբական երկիրներու մէջ։ Որոշուեցաւ բանակցութեանց սկիզբ շահագրգռող կառավարութեանց հետ դեսպանատուներ և հիւպատոսարաններ հաստատելու համար Գահիրէ, Պաղտատ, Դամասկոս և Երուսաղէմ։

Տեղեկութիւն կը տրուի թէ Ֆրանսան և Իտալիան սկզբունքով են սովիէթական հիւպատոսարաններու հաստատումը Հիւսիսային Ափրիկէի իրենց գաղթավայրերու նաւահանգիստներուն մէջ։

Մատրիտ 2 Հոկտ.— Խորհրդարանը 121 ձայնի դէմ 160 քուէով ընդունեց սահմանադրութեան կիներու քուէի իրաւունք տուող յօդուածը։

Փարիզ 2.— Հոկտ.— Ազատական նախարարը հերքեց կարգ մը թերթերու այն լուրերը որոնց համաձայն իբր թէ վարկեր պիտի բացուին սովիէթական կառավարութեան, դիւրացնելու համար անոնց գործառնութիւնները Ֆրանսական ճարտարարուեստի հետ։

ԾԱՆՐ ՄԻՋԱԴԵՊԵՐ ԼՕՆՏՈՆԻ ՄԵՋ

Լոնտոն.— Քանի մ'օր առաջ մի՛ջադէպ մը պատահեցաւ անպործութեան համար լատկացուած վարկերուն դեղչման դէմ բողոքող և 200,000 ստորագրութիւն կրող ադերսագրի մը խորհրդարան ներկայացուած միջոցին։ Հեծեալ ոստիկանութիւնը ստիպուեցաւ գաւազանով ցրուել ամբոխը և արգիլել հաղարաւոր հոգիներու լրտեսներու ժողովասրահը մտնելու։ Շատ մը մարդիկ և կանայք փորձեցին ձիէն վար առնել ոստիկանները։ Տասնեակ անձեր ձերբակալուեցան և հեռացուեցան խորհրդարանի հրապարակէն։ Ժողովուրդը թշնամական վերաբերմունք կը ցուցնէր ոստիկանութեան հանդէպ։ Քանի մը ժամ վերջը միայն փողոցները իրենց սովորական երևոյթը ստացան և երթևեկը վերահաստատուեցաւ։

ՍԹԵՐԼԻՆԻ ԿԱՑՈՒՆԱՑՈՒՄԸ

Լոնտոն.— Կը կարծուի թէ սթերլին ոսկիի գինը 3,75 տոլարի շուրջ պիտի հաստատուի։

ՈՐՔԱՆ ՈՍԿԻ ԿԱՑ ԱՅԽԱՐՀԻ ՄԵՋ

Լոնտոն 2 Հոկտ.— Անգլիոյ խորհրդարանի մը մէջ ուղղուած հարցումներու ի պատասխան եվրոպական նախարարութեան կողմէ պաշտօնեայ մը ըսաւ թէ աշխարհի վրայ գոյութիւն ունեցող ոսկիի ընդհանուր գումարն է 12,000 միլ. տոլար մօտաւորապէս որուն հարիւրին վախնունը կը գտնուի Մ. Նահանգներու և Ֆրանսայի ձեռքը։

ՆՈՐ ԵՐԿԱԹՈՒՂԱԳԻԾ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՄԵՋ

Թէհրան 2 Հոկտ.— Պարսիկ կառավարութիւնը պայմանագրութիւն ստորագրած է Գերմանացի և Շուէյցացի 36 երկրաչափներու հետ երկաթուղիի գիծի շինութեան համար. վերջերս, արդէն 76 ուրիշ եւրոպացի երկրաչափներ պաշտօնի կանչուած էին երեք տարուան մէջ, որոնք այժմ մեկներ են դէպի Պարսկաստան։

ՈՍԿԻ ԿԸ ՀԱՍՆԻ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՄԵՋ

Նիւ-Եորք.— Մ իզբէք դրամատան մէկ զեկոյցը կը հաղորդէ թէ 10 միլ. ոսկէդրամ տոլար ներածուած է Արժանթինէն, 1,276,000 տոլար Մեքսիկայէն։ Միւս կողմէ ալ 122,000 ոսկեդրամ տոլար Հոլանտա դրկուած է։

Միւս կողմէ կը հաղորդուի թէ արտասահմանի հաշուին պահ տրուած ոսկեդրամը 500,000 տոլար աւելցաւ։

Նիւ-Եորք.— Արտասահմանի հաշուին պահ դրուած ոսկեդրամը 265 365000 տոլարի հասաւ, ինչ որ աննախընթաց թիւ մըն է։

ՏՊԱՐԱՆ "ԱԶԳԱԿ"
ԵԼԵՔՏՐԱԿԱՆ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ՄԵՔԵՆԱՅ ԵՒ ՓԵՏԱԼ
ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ԳՈՐԾԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ՄԻԱՍԻՆ
ԳԻՐՔ, ՊՐՈՇՈՒՐԱՆԵՐ ԵՒ ԱՄԵՆՏԱՊԱՆ ԱՌԱՋՆԱՅԻՆ ԿԱՐԳԻ ՏԵՍԱԿՆԵՐ
ՊԱՀԱՆ, ՆԱՄԱԿԻ ԹՈՒՂԹ ԵՒ ԱՄԵՆՏԱՊԱՆ ԱՌԱՋՆԱՅԻՆ ԿԱՐԳԻ ՏԵՍԱԿՆԵՐ
Հայերէն, Ֆրանսերէն եւ Անգլերէն
ՏՊԱԳՐԱՆ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ՄԵՔԵՆԱՅ ԵՒ ՓԵՏԱԼ

ՏՔԹ. Բ. ԳՈՒԼԱԳԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ՝ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՅԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՆ
ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐԷՆ
Կը դարմանեն գիտական ամենավերջին մեթոդներով, բոբեռու, սատմոքսի, ադիքներու լեարդի ամեն տեսակ հիւանդութիւններ։ Հին եւ նոր լեմամիզութիւնը իր բոլոր բարդութիւններով, ինչպէս նաեւ Ֆրանկախս եւ մորթային հիւանդութիւններ։
Առագ, արմատական եւ բարեխիղճ դարմանում։
Հիւանդ կ'ընդունի ամեն օր, բացի կիրակի, իր նախկին դարմանատան մէջ. ժամը 8—12 եւ 2—6 ու մասնաւոր ժամադրութեամբ։
Երեքշաբթի օրերը, ժամը 2—5 վկայեալ ԱՂՔԱՏՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
Ժամ Հասցէ փողոց՝ թիւ 8

ՏՔԹ. ԼԵՒՈՆ ԵԷՆԻՔՕՄՃՈՒԵԱՆ
(Նախկին ՀԷՖ տր Ֆիլիբ Գեյրութի Ամերիկ. հիւանդանոցի)
Իր նոր դարմանատունը կը գտնուի Այէնպի փողոց (Նախկին Մաարատ), Լիբանանի Խորհրդարանի նորակառոյց պալատի հիւդ դիմաց, երկրորդ յարկ։
Ընդունելութեան ժամեր.—
Կէսօրէ առաջ ժամը 9—12, կէսօրէ վերջ 2—6։
ՀԻՒԱՆԴՆԵՐՈՒՆ ՄԻՇՏ ՀՐԻ։

ՕԹԷԼ ԱԼԷ ՊԻ
Hôtel ALLENBY
ԱԼԷՔՍԻ ՓՈՂՈՑ
ԹԷԼԷՖ. 262
ՀԵՌԱԳԻՐ HOTEL ALLENBY
Հայկական նոր օթէլ. անունին չափ փառաւոր, անքաղաքաթելիօրէն մաքուր, շքեղ տեսարան, բոլոր սենեակները փողոցի կողմ, խնամուած սպասարկութիւն.
HOTEL ALLENBY BEYROUTH
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ
ՇԱՏ ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐ ԴԻՄԵՑԷՔ ԵՒ ՊԻՏԻ ՀԱՄՈԶՈՒԷՔ
Տէր եւ տնօրէն՝ ՎԱՀԱՆ ՏԻՐԱՑՈՒՆԱՆ և Ժ. ԱԲԷԼԵԱՆ

ՏՔԹ. Մ. Ս. ՏԱՔԷՍԵԱՆ
Նախկին Ներքին բժիշկ ԹԱՂԱՊԵՏ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ
Այժմ Մեայուն բժիշկ St. ELIE ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ
ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԵՐ
ՆԱՀԱՐԻ ՈՍՏԻԿԱՆԱՏԱՆ ԴԻՄԱՑ ԻՐ ԲԼԻՆԻՓԻ ՄԷՋ
Ամեն օր (Կէսօրէ առաջ 10—12
(Կէսօրէ վերջ 1 — 3
ԾՆԹ.— Հիւղշաբթի եւ շաբաթ կէսօրէ վերջ ազատ
հիւանդներուն ձրի։

ՏՊԱՐԱՆ ԱԶԳԱԿ
Ելեքտրաշարժ տպագրական մեծ եւ փոքր մեքենաներ եւ հայերէն, արաբերէն ու ֆրանսերէն ամէն տեսակ տառեր.
«Ազգակ»ի տպարանին մէջ կը տպուին «Ազգակ»էն զատ «Անհ Իլ Ճէտիտ» արաբական 8 էջնոց մեծ օրաթերթը եւ երկու արաբերէն շաբաթաթերթեր՝ «Էլ Թէղրաֆ» եւ «Էլ Եաքազաթ»։
Տպագրական ամէն տեսակ գործերու համար ունի առանձին բաժին մը, բոլորովին նոր տառերով եւ մասնաւոր տպագրական գործիքներով։

Վարձու սենեակներ

Պասթա թաղին մէջ, ճիշդ հանրակացքի գծին վրայ երկու կամ երեք օգտաւոր սենեակներ վարձու են։

Տան հասցէն.— Պասթայի սրճարանին կից, նորաշէն քաղաքապետական հիւանդանոցին դիմաց, թիւ 217 տան երկրորդ յարկը։

ՍԱԿԱՐԱՆ ՊԷՏՐՈՒԹԻ

5 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1931

	Սուրիկ.
Եգիպտկ. Ոսկեղրամ.	510
Անգլիկն. »	500
Տոլար »	126
Թրքական »	39
Պանի Օսման	140
Իտալական Լիր 100	660
Ցուանկն. Տրախմի 100	160
Անգլկ. ոսկի	605
Ֆրանս. »	478
Ասման. »	553
Արծաթ մէջիտ	30
Գրէտի Ֆօնս. Ա.	21 00
» » Բ.	12 85
» » Գ.	11 40

Սեպտեմբեր եղբարք Բիւ Ֆօս
Թէլէֆօն՝ 5-19

Տոկուն շինուածք
Վայելուչ տեսք
Հնչուն եւ բնական ձայն
Ահա յատկանիշներ՝
ՈՐՈՆՑՄԱՄԲ ԿԸ ՁԱՏՈՐՈՇՈՒԻՆ
ԱՓՕԼԼՕ ՖՕՆՕՆԵՐԸ
Պատրաստուած վերջին կատարելագործեալ դրութեամբ, Անգլ. ամենաանիկ եւ ամենաանեծ ընկերութեան կողմէ
APOLLO GRAMOPHONE Co. Ltd
(of London)
ԱՓՕԼԼՕ՝ ՖՕՆՕՆԵՐՈՒ ԹԱԳԱՒՈՐԸ !!!
Կատարեալ համոզում գոյացնելու համար անգամ մը այցելեցէք
MAISON APOLLO, Rue de la Poste, BEYROUTH
Փորոգիչ եւ ֆօնօյ ամէն ձեւի, անվիճելի որակ եւ առաւելութիւններ դիւրամատչելի գին, վճարումի դիւրութիւն։
Ընդհ. ներկայացուցիչներ՝ Սիւրիոյ, Պալեստինի, Անդրյորդանանի, Միջագետքի եւ Նիգրոսի.— ՍԻՆԱՆԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ
SINANIAN FRÈRES, Boîte Postale 642, BEYROUTH (Syrie)

ՏԱՆԸՄԱՐՔԱՅԻ ԳԱՂԹԱՅԻՆ
Վիճակահանութիւն (51րդ շրջան)
Պետական երաշխաւորութեան տակ գտնուող այս վիճակահանութեան նոր շրջանը (51րդ) կը սկսի յաջորդիկ Նոյեմբերին
Ընդհանուր 50,000 թիւ. որմէ 21175ը հինգ ամսուան [illegible] տեսակ վճարելիք [illegible]
ոսկի Ֆրանկ 450,000 — 240,000 — 150,000 — 100,000—80,000— 70,000—60,000—50,000—40,000— եայլն եայլն։
Ամենաբախտաւոր պարգային կարելի է շահիլ մինչեւ՝
ՍԿՍԿ ՄԻԼԻՈՆ ՈՍԿԻ ՖՐԱՆՔ տարեցող ՔԱՆՈՒՀԻՆԳ ՄԻԼԻՈՆ ՍԴ
Յառաջին թիրաժը տեղի կ'ունենայ 11 եւ 12 Նոյեմբեր 1931ին։— Ցոմակոն ը կ'արժէ՝ ամբողջը՝ ն. դ. 125 (տարեկան)։ 250 (մասնագ.), 500 (կէս) եւ 1000 (լման)։— Հիմնական՝ տպագրեալ ներքնագիր։— Վճարումներ 1 ճիսիկ։— Փոստով տպագրեալ կ'ընդունուի։— Գլան եւ լիսա՝ ձրի։— Վճարողներ կը տեսնուին ամէն կողմ՝ տեսակէտ պայմաններով։
ԿԱՐԵՒՈՐ.— Ամիսը բաղի՞ ոսկի կը տեսնես...։ Այդ տեսնում 100ին 5ը յաջողացար այս հրաշակաւոր Վիճակահանութեան։ Փոքրիկ գումար մը վճարելով դեռ տարեսաւոր, բայց՝ ընդհակառակը՝ կրնաս հարուստ եւ երջանիկ մարդ մը դառնալ, ինչպէս եղած են Ռեգմ առաջ հազարաւորներ, որ վաղուան հոգով կը տառապին մինչեւ հիմա ինչ ելէս...։
Ոսկուան գնելու եւ ամենամասնաբաժնի համար դիմել՝
ՊՕՐՍԱ—Պէյրութ (B. P. 422) Մ. ԿԱՊՐՈՇ
Վիճակահանութեանց ընդհ. Գործակալութիւն

ՊԱՆԴՈԿ ԼԻԲԱՆԱՆ
- ԶԱՀԼԷ -
Հայկական միակ սրճարանը Զահլէի մէջ
ՄԱՔՈՒՐ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀԱՄԵՂ ՃԱՇ
ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ԱՆԿՈՂԻՆՆԵՐԸ ԿԷՍ ԳԻՆ
ՏՈՒՆ ՎԱՐՁԵԼ ՈՒԶՈՂՆԵՐՈՒՆ ՇԱՒՄԱՐ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ
Տէր եւ տնօրէն Ե. ԵՈՎԱԿԻՄԵԱՆ

բութիւն տալու հրաչալի գեղակերտին դէպի քաղաքէն դուրս յառաջացան։ Ցետոյ՝ աղջիկներուն խընդրանքին վրայ, որոնք անպայման կ'ուզէին զինուորական չէնքին դրօշակները համբել, չեղեցան դէպի Շոսէ փողոցը և հասան Մէօզի եզերքը։

— Ո՜հ, մայրիկ, ո՞րքան գեղեցիկ է, բացագանչեց Իվօն հազիւ եօթը տարեկան աղջնակ մը։ Զուրերը կասկպոյտ են և հայելիի պէս փայլուն, այնպէս որ չըբջակայ տուներու պատուհաններէն կախուած դրօշակները կը ցոլանան ջուրերուն մէջ։

Պարաւորուեցան Իվօնը իր տղայական սքանչացումէն բռնի ասդին առնել։ Իսկ Մարթան, Ժընըվիւվը և Ժանը վերջացնելու վրայ էին զինուորական չէնքին դրօշներուն հաչիւը։ Մինչ այդ Ժան չափազանց անհամբեր էր։

— Եթէ չատ կ'ուզենաս, տղա՛ս, ահաւասիկ բանալիները։ դուն չուտով գնա՛։

— Շնորհակալ եմ, մայր, ըսաւ Ժան և բանալին առնելով հեռացաւ։

— Հայրը կասկածոտ աչքերով հետեւեցաւ անոր։

— Ժանի մասին մտահոգ եմ, ըսաւ ան իր կնոջ. պէտք է որ զինք ուրիշ տեղ մը դնենք աշխատելու, կը կարծեմ որ կառաջը ուր կ'աշխատի դէշ ընկերներ ունի. թերևս անիշխանականներ. ո՞վ գիտէ։

— Ձեմ կարծեր, Շառլ, պատասխանեց Տիկ. Տանտրէլ։ Կը յիշես թէ ի՞նչպէս վստահեցուց քեզ կառաջին տնօրէնը։ Ամէն դատ՝ գրեթէ բոլոր գործաւորները կը ճանչնանք. ամենքն ալ մեր ընկած թաղին բընակիչներն են. աղնիւ մարդիկ. չեմ կարծեր որ դէշեր գտնուին անոնց մէջ։

— Բան մը կայ սակայն որ իրականութիւն է։ Ժանը մեզմէ սորված չէ անշուշտ ընկերային և յեղափոխական դաղափարները, որոնց մասին կ'արտայայտուի յաճախ։ Եթէ այդ գաղափարները իրեն ներշընչողը ձեռքս սնցնի՝ չատ դէշ դատ մը պիտի տամ անոր։

Պրն. Տանտրէլ կնոջը նայեցաւ։ Խեղճը սաստիկ տժգունած էր։

— Ո՜հ, ըսաւ, ես լայ կրգամ թէ մեր Ժանը չատ փոխուած է։ Տեսա՞ր, ի՞նչպէս ուրացաւ քիչ առաջ Աստուծոյ գոյութիւնը։

— Ի՞նչ կրսես, պոռաց Տանտրէլ կնոջ ձեռքէն բռնելով. ի՞նչ կ'ըսես, այն ատեն կորսուած է, բայց չեմ հաւատար. կարելի չէ, քանի որ կանոնաւոր կերպով եկեղեցի կ'երթայ։ Աստուած իմ ո՞րքան կը տառապիմ։

Այդ միջոցին աղջիկներէն մէկը վերջացուցած էր զինուորական չէնքը զարդարող դրօշակներուն հաչիւը.

— Երկու հարիւր քառասունը հինգ հատ կայ. երկու հարիւր քառասունը հինգ։

Տխուր քայլերով՝ այր և կին սկսան դէպի իրենց տունը յառաջանալ, մինչ հինգը մէկ ձեռք-ձեռքի բռնելով փողոցին միւս կողմը անցան, զինուորական նուագի ձայնին եկած կողմը։ Իսկապէս ալ հեռաղօրքը Պէվօի զօրանոցը երթալու համար կ'անցնէր Պօթրէ կամուրջէն։ Հեծեալները՝ հպարտ իրենց քիչ առաջուան ունեցած յաջողութենէն՝ ուրախ զուարթ կը յառաջանային։ Տղաքը իրենց հաճոյքէն կը ցատկռտէին ամէն անգամ որ զինուոր մը անոնց երեսին խընդար։

Նուագին ձայնէն տարուելով անոնք զինուորներուն հետեւեցան առանց կարևորութիւն տալու ճամբուն հեռաւորութեան՝ յափշտակութեամբ դիտելով ձիերը, որոնց պայտերուն ձայնը կը հնչէր սալայատակ։

Կեանքի սղութեան դէմ!
այլեւս ոչ ներկայացում ոչ նուագ. անանդէս նուագը ձեր տան մէջ։
ՕՏԷՕՆ
Սկաւառակի եւ ֆօնօի յայտնի մարքան ձեզ այս կը մատուցէ քիչ դրամով ամէն գիշեր ընտիր նուագ լսելու հաճոյքը։
Գնեցէք ՕՏԷՕՆ ֆօնօ մը
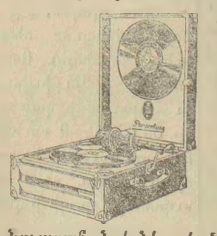
որմէ անկասկած պիտի հմայուիք եւ նշորհիւ այս հռչակաւոր մարքայի սկաւառակներուն շարունակական ժամանման, կըրնաք ամէն իրիկուն, Ձեր տուներուն մէջ վայելել ամենամեծ նուագահանդէսները եւ նուագները, իրենց վերջին ստեղծագործութիւններով։
Այլեւս ոչ ներկայացում եւ ոչ ալ նուագահանդես. այդ բոլորը ունենալ ձեր տան մէջ միակ միջոցն է կեանքի սղութեան դէմ թեթեւացուցչանութիւն։

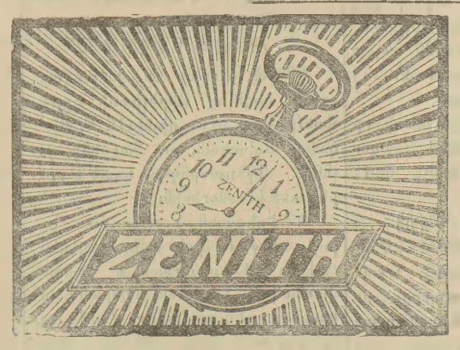

«Time is money»
Ժամանակը ոսկի է
ԶԷՆԻԹ ԺԱՄԱՑՈՒՑԸ ՇՆՈՐՀԻՒ ԻՐ ԱՄԵՆԱՃՇԳՐՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՃՇԳԱՊԱՇՈՒԹԵԱՆ
անգուգական յատկութիւններուն ձեզի դրամ կը տահեցնէ առանց դժուարութեան, կարեղութիւն տալով խնայելու ձեր ոսկիներն անգամ։
Ունիմ ժամացոյցներու ամբողջ շարք, ոսկի, արծաթ թէ նիքել, կիներու եւ այրերու համար։
Կ'ԱՊԱՀՈՎՈՒԻՆ ՆԱԵՒ ԲՈԼՈՐ ՆՈՐՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ՝ ԱՄԵՆԱՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ
Ընդհ. ներկայացուցիչ՝ ԽԱՉԱՏՈՒՐ ՇԱՀԻՆ (Ֆօշ փողոց)
Վաճառատուն՝ Վէյկան փողոց, քաղաքապետարանի դռան կից։